

Briuselis, 2013 05 08
COM(2013) 269 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**2013 m. ES pilietybės ataskaita
ES piliečiai: jūsų teisės, jūsų ateitis**

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2013 m. ES pilietybės ataskaita ES piliečiai: jūsų teisės, jūsų ateitis

1. ĮVADAS

Piliečiai yra ir turi būti pagrindiniai Europos integracijos vykdytojai. Įgyvendindamos šią idėją ES institucijos paskelbė 2013 m. Europos piliečių metais, kad ES pilietybei ir piliečių siekiamas dalyvauti Europos projekte būtų suteiktas naujas postūmis. ES imasi svarbių veiksmų kuriant stiprią ir veiksmingą ekonominę ir pinigų sąjungą¹, kurios kertinis akmuo yra demokratinis teisėtumas, ateityje siekiant sukurti politinę sąjungą, todėl dėmesį reikia sutelkti į tuos darbus, kuriuos ES daro siekdama palengvinti piliečių gyvenimą, padėti jiems suprasti savo teises ir įtraukti juos į diskusijas apie Europą, kurioje jie nori gyventi ir kurti ateitį būsimoms kartoms.

Sąjungos pilietybė suteikia piliečiams naujų teisių ir galimybių. Laisvo judėjimo ir gyvenimo ES teisę piliečiai pirmiausia sieja su Sąjungos pilietybe. Atsižvelgiant į modernias technologijas ir dabar atsiradusias galimybes lengviau keliauti, judėjimo laisvė europiečiams suteikia progą plėsti savo akiratį užsienyje, ilgesniam ar trumpesniam laikotarpiui išvykti iš savo šalies, keliauti į ES šalis ir iš jų grįžti siekiant dirbti, mokytis, kelti kvalifikaciją, keliauti verslo reikalais, leisti laisvalaikį ar apsipirkti užsienyje. Laisvas judėjimas didina socialinę ir kultūrinę sąveiką ES bei kuria glaudesnius europiečių ryšius. Be to, judėjimo laisvė turi abipusę ekonominę naudą verslui ir piliečiams, įskaitant pasiliekančiuosius namie, nes ES nuolat šalina vidaus kliūtis.

1993 m. Maastrichto sutartyje apibrėžiama ES pilietybė ir visiems ES piliečiams užtikrinamos tam tikros teisės, nesvarbu, ar jie dirba, ar ne. ES piliečių teisės buvo dar kartą patvirtintos Lisabonos sutartyje ir ES pagrindinių teisių chartijoje².

ES piliečiai visų pirma turi teisę:

- nebūti diskriminuojami dėl pilietybės;
- laisvai judėti ir apsigyventi ES;
- balsuoti ir būti kandidatais savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose bet kurioje gyvenamojoje vietoje ES tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai;
- gauti kitos ES šalies ambasados ar konsulato, jeigu jų šalis nėra atstovaujama, pagalbą ne ES teritorijoje tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai;

¹ Stiprios ir veiksmingos ekonominės ir pinigų sąjungos projektas. Europos masto diskusijų pradžia, COM(2012) 777 final/2.

² Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (II antraštinė dalis, 20–24 straipsniai) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (V skyrius). Šioje ataskaitoje vartojama sąvoka „piliėtis“ gali reikšti bet kurį ES gyvenantį asmenį, kaip numatyta atitinkamose Sutarties nuostatose ir antrinėje teisėje.

- pateikti peticiją Europos Parlamentui, kreiptis į Europos ombudsmeną ir kreiptis ES institucijas (bet kuria oficialiąja ES kalba); ir
- skelbti ar remti kartu su kitais ES piliečiais piliečių iniciatyvas, raginančias priimti naujus ES teisės aktus.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas patvirtino konstitucinę ES pilietybės svarbą nustatydamas, kad „**Sąjungos piliečio statusas yra esminis valstybių narių piliečių statusas**“³. Neseniai priimtame principiniame sprendime⁴ Teisingumo Teismas išaiškino, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 20 straipsniu užkertamas kelias nacionalinėms priemonėms, kurias taikant ES piliečiams gali būti atimta galimybė veiksmingai naudotis su jų, kaip Sąjungos piliečių, statusu susijusiomis pagrindinėmis teisėmis.

2010 m. Komisija pateikė pirmąją **ES pilietybės ataskaitą**⁵ ir paskelbė 25 priemones, kuriomis užtikrinama, kad ES piliečiai kasdieniame gyvenime galėtų naudotis savo teisėmis nesusidurdami su nereikalingomis kliūtimis. Nuo tada Komisija ėmėsi veiksmų įgyvendindama šiuos 25 įsipareigojimus⁶.

Be kita ko, imtasi tokių veiksmų:

- palengvintas sklandus viešų dokumentų (pvz., gimimo, mirties ar santuokos pažymų arba nekilnojamojo turto dokumentų) judėjimas;
- sustiprintos maždaug 75 mln. žmonių, kurie kasmet ES tampa nusikaltimų aukomis, teisės;
- supaprastintos biurokratinės procedūros, kasmet taikomos 3,5 mln. žmonių, registruojančių automobilį kitoje ES šalyje, taip verslui, piliečiams ir registracijos institucijoms kiekvienais metais sutaupant ne mažiau nei 1,5 mlrd. EUR;
- vartotojams pasiūlyti greitai ir pigūs būdai spręsti ginčus su Europos Sąjungos prekiautojais neteismina tvarka, kas leistų jiems kasmet sutaupyti apie 22,5 mlrd. EUR;
- pagerintos galimybės naudotis geležinkelių sistema apie 80 mln. neįgaliųjų europiečių;
- pašalintos kliūtys 8 mln. rinkimų teisę turinčių ES piliečių, gyvenančių ne savo gimtojoje ES šalyje, veiksmingai naudotis savo rinkimų teise Europos ir savivaldos rinkimuose;
- per vieno langelio principu veikiančius informacijos punktus, „Your Europe“ ir „Europe Direct“, piliečiams teikiama lengvai suprantama informacija apie jų ES teises.

³ Žr., pvz., Bylos C-184/99 *Grzelczyk* 31 pastraipą.

⁴ Byla C-34/09, *Ruiz Zambrano*, 42 pastraipa.

⁵ 2010 m. ES pilietybės ataskaita dėl kliūčių ES piliečių teisėms šalinimo, COM(2010) 603.

⁶ Išsami ataskaita apie veiksmus, kurių imtasi nuo 2010 m., pateikta šios ataskaitos 1 priede.

Kad ES pilietybė taptų piliečių kasdienio gyvenimo realybe, reikės padaryti dar daug. Tai, kad kol kas ne visos kliūtys pašalintos, patvirtina 2012 m. gegužės 9 d.⁷ Komisijos pradėtos plataus masto **viešos konsultacijos dėl ES pilietybės**, 2013 m. „Eurobarometro“ tyrimas dėl ES pilietybės⁸ ir rinkimų teisių⁹ bei bendradarbiaujant su Europos Parlamentu¹⁰, Regionų komitetu¹¹ ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu¹² pagrindinių suinteresuotųjų šalių suorganizuoti renginiai.

Piliečių dialogai¹³, kuriuos Komisija rengia Europos piliečių metais¹⁴, padeda geriau suprasti piliečių nuomonę ir pasiūlymus.

Siekdama pašalinti kliūtis, trukdančias piliečiams naudotis ES teisėmis, šioje **2013 m. ES pilietybės ataskaitoje** Komisija siūlo **dvylika naujų priemonių šešiose pagrindinėse srityse**¹⁵.

Darbuotojams, studentams ir stažuotojams kylančių kliūčių ES pašalinimas

Šiuo metu pagrindinis žmonių rūpestis yra finansinė ir valstybės skolos krizė ir jos ekonominiai padariniai. Devyni iš dešimties europiečių nedarbą ar ekonominę padėtį laiko vienais iš svarbiausių klausimų, kurie turi būti sprendžiami jų regione¹⁶. Svarbiausi europiečių su ES siejami lūkesčiai – ES turėtų šalinti krizės pasekmes, t. y. mažinti nedarbą, ypač jaunimo – jo lygis daugiau negu du kartus viršija suaugusiųjų nedarbo lygį (23,5 %, palyginti su 9,5 % 2013 m. pirmąjį ketvirtį). Piliečiai ragina sukurti tikrą ES darbo rinką, suteikiančią jiems galimybę pasinaudoti darbo pasiūla kitose ES šalyse, ir prisidėti kuriant Europos ekonomiką. Piliečiai taip pat prašo įgyvendinti iniciatyvas, kad jie galėtų tobulinti savo kvalifikaciją ir pasinaudoti kokybiško mokymo galimybėmis kitose ES šalyse. Komisija numato pateikti pasiūlymus, kuriais piliečiams būtų pagerinamos galimybės dirbti, studijuoti ir stažotis kitoje ES šalyje – tai būtų naudinga ir piliečių asmeninei bei profesinei raidai, ir visos ES ekonomikos augimui.

⁷ 2012 m. gegužės 9 d. pradėtos konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės (toliau – 2012 m. konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės), http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_en.pdf

⁸ Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 365 „Europos Sąjungos pilietybė“, 2013 m. vasario mėn. (toliau – 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės), http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_365_en.pdf

⁹ Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 364 „Rinkimų teisės“, 2013 m. kovo mėn. (toliau – 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių“), http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_364_en.pdf

¹⁰ 2013 m. vasario 19 d. Europos Parlamento ir Komisijos bendras posėdis dėl ES pilietybės „Kuo veiksmingesnis pasinaudojimas ES pilietybe“, http://ec.europa.eu/justice/citizen/document/files/eu_hearing_report.pdf

¹¹ 2012 m. lapkričio 28 d. forumas „Piliečių darbotvarkė aptariama vietiniu lygiu“, http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/proceeding_forum_citizens.pdf

¹² 2013 m. sausio 22–23 d. konferencija „Kuo geresnis pasinaudojimas Europos piliečių metais“, http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm

¹³ <http://europa.eu/citizens-2013/>

¹⁴ Visiems šiame skirsnyje pateiktiems pasiūlymams imtis veiksmų ketinama taikyti įprastas Komisijos procedūras, taikytinas sprendimų priėmimo procesui, ir atsižvelgiama į 2014–2020 m. daugiamečę finansinę programą

¹⁶ Standartinė „Eurobarometro“ apklausa Nr. 78 „Europos pilietybė“, 2012 m. ruduo (toliau – standartinė „Eurobarometro“ apklausa Nr. 78), http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_first_en.pdf Nedarbas ES piliečiams kelia vis didesnę susirūpinimą (+4 procentiniai punktai nuo 2012 m. pavasarį „Eurobarometro“ atliktos apklausos).

Biurokratinių kliūčių mažinimas valstybėse narėse

ES piliečiai žino apie savo teisę laisvai judėti¹⁷. Daugiau negu du trečdaliai piliečių mano, kad laisvas asmenų judėjimas Europos Sąjungoje suteikia jų šaliai ekonominės naudos¹⁸. Piliečiai aktyviai naudojami šia teise ir kiekvienais metais surengia milijonus kelionių ES. Tačiau per 2012 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės beveik penktadaliui apklaustųjų, pasinaudojusių laisvo judėjimo teise, kilo nesklandumų, dažniausiai susijusių su ilgomis ir neapibrėžtomis administracinėmis procedūromis. Piliečiai prašo imtis priemonių, kad jiems būtų lengviau keliauti ir gyventi ES. Komisija siūlo sumažinti tvarkomų dokumentų apimtį ir supaprastinti valstybių narių taikomas procedūras.

Pažeidžiamųjų apsauga ES

Europos socialinis modelis grindžiamas pažeidžiamiausių visuomenės narių globa ir apsauga. Per konsultacijas piliečiai nurodė neįgaliesiems (80 mln. neįgaliųjų) išskylančius ypatingus sunkumus keliaujant ES. Piliečiai taip pat nurodė, kad dalis jų naudodamiesi savo teisėmis dėl jaunumo arba fizinės ar psichinės būklės yra labiau pažeidžiami, visų pirma baudžiamosiose bylose. Komisija siūlo priemones, kuriomis būtų veiksmingiau užtikrinamos pažeidžiamiausių piliečių teisės.

Apsipirkimo ES kliūčių šalinimas

Tarpvalstybinės prekybos internetu apimtis ES nuolat auga. Ketvirtadalis piliečių, kurie 2012 m. pirkė internetu, užsakymus teikė kitose ES šalyse įsisteigusiesiems pardavėjams¹⁹. Tačiau kol kas ES piliečiams iškyla sunkumų apsiperkant internetu²⁰. Todėl būtina imtis griežtesnių vartotojų apsaugos priemonių ir geriau informuoti juos apie produktus, ypač sparčiai besivystančiose srityse, kaip antai skaitmeninių technologijų. Lengva ir saugi tarpvalstybinė prekyba įmanoma tik sukūrus paprastai ir greitai veikiančią tarpvalstybinę teisių gynimo sistemą. Komisija siūlo priemones, kurias taikant piliečiai būtų geriau informuojami, visų pirma prekybos internetu klausimais, o blogiausiu atveju jiems būtų lengviau apginti savo teises teisme.

Tikslinė ir prieinama informacija ES

Siekiant išsamiau informuoti piliečius apie jų ES teises imtasi įvairių priemonių, visų pirma naudojant vieno langelio principu veikiančias svetaines „Europe Direct“²¹ ir „Your Europe“²². Vienas iš trijų piliečių tvirtina, kad jie yra pakankamai informuoti apie jų ES teises²³. Palyginti su ankstesne padėtimi, reikalai kiek pasitaisė, tačiau nepakankamai. Tik ketvirtadalis apklaustųjų (24 %) laiko esantys tinkamai ar labai gerai informuoti apie priemones, kurių jie gali imtis, jeigu jų ES teisės būtų pažeidžiamos²⁴. Komisija nagrinėja idėjas, kurias

¹⁷ Remiantis 2013 m. „Eurobarometro“ atlikta apklausa dėl ES pilietybės, taip tvirtina devyni iš dešimties piliečių.

¹⁸ 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

¹⁹ Eurostatas. Asmenų pirkimai internetu, naudojantis internetu, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> Minėtu būdu dažniau apsiperka jauni asmenys (25–34 metų).

²⁰ 2012 m. konsultacijoje su visuomene dėl ES pilietybės pabrėžiama, kad vienam iš keturių apklaustųjų apsiperkant kilo sunkumų.

²¹ http://europa.eu/eurodirect/index_lt.htm.

²² <http://europa.eu/youreurope/index.htm>.

²³ 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

²⁴ Ten pat.

įgyvendinus piliečiai būtų išsamiau ir geriau informuojami apie jų ES teises ir naudojimosi jomis galimybes.

Dalyvavimas ES demokratiname gyvenime

Sąjungos pilietybės esmė – aktyvus ES piliečių dalyvavimas visų lygmenų ES demokratiname gyvenime. Piliečių ir pilietinės visuomenės skatinimas dalyvauti aptariant Europos klausimus šiuo metu yra tinkama priemonė, atsižvelgiant į kitas Europos piliečių metų priemones ir artėjančius Europos Parlamento rinkimus, per kuriuos piliečiai turi išskirtinę galimybę pareikšti savo nuomonę. Piliečiai yra susirūpinę dėl tam tikrų valstybių narsių taikomų metodų, kuriais jų piliečiams neužtikrinama teisė balsuoti nacionaliniuose rinkimuose (balsavimo teisės atėmimas), jei jie tam tikrą laikotarpį yra gyvenę kitoje ES šalyje²⁵. 2013 m. vasario 19 d. bendrame Europos Parlamento ir Komisijos posėdyje dėl ES pilietybės piliečiai, pilietinė visuomenė, šio srities specialistai ir Europos Parlamento nariai, atsižvelgdami į esamą padėtį, aptarė balsavimo teisės atėmimo pagrįstumą. Komisija siūlo būdus, kuriais ES piliečiai būtų skatinami dalyvauti demokratiname ES gyvenime.

Prie 2013 m. ES pilietybės ataskaitos pridedama ataskaita „Pažanga siekiant veiksmingos ES pilietybės 2011–2013 m.“ (pagal SESV 25 straipsnį), kurioje apibūdinamas Sutartyje išdėstytų ES pilietybės nuostatų taikymas pastaruosius trejus metus.

Be to, Komisija taip pat priėmė ES pagrindinių teisių chartijos taikymo metinę ataskaitą²⁶.

2. DVYLIKA NAUJŲ PAGRINDINIŲ PRIEMONIŲ ES PILIEČIŲ GYVENIMUI PAGERINTI

2.1. Kliūčių darbuotojams, studentams ir stažuotojams ES pašalinimas

Padėti piliečiams, ypač jaunimui, ugdytis įgūdžius, susirasti darbą ir gerinti Europos Sąjungos ekonomikos augimą

Permainų siekiantys piliečiai skatina ES ekonomiką

Nors nustatytas aukštas nedarbo lygis (daugiau nei 26 mln. žmonių ES), palyginti su 2009 m. viduriu nuolat daugėja laisvų darbo vietų ir ūkio subjektams sunkiai sekasi nusisamdyti kvalifikuotų darbuotojų. Ši padėtis kelia grėsmę ES ekonomikos plėtrai ir inovacijoms. Taigi darbo jėgos judumas gali būti veiksmingas reguliavimo mechanizmas šalinant disbalansą ir prisidedant prie geresnės darbų ir kvalifikacijų atitikties užtikrinimo, kartu išsaugant dinamiką ir sprendžiant ES piliečių socialines problemas. Darbo jėgos judumas didina piliečių galimybes sklandžiai įsitraukti į darbinę veiklą ir suteikia progą ugdyti asmeninius ir profesinius gebėjimus.

Judumas akivaizdžiai naudingas ekonomikai. Turima 2004 m. ir 2007 m. ES plėtros etapų patirtis patvirtina, kad judumas ES viduje skatina ekonomiką ir darbo rinkas. Pvz., apytiksliai apskaičiuota, kad dėl judumo, atsiradusio po plėtros (2004–2009 m.), ES 15 BVP ilgainiui padidėjo beveik 1 %²⁷. Visoje ES per pastaruosius metus ES nustatyti judumo srautai BVP

²⁵ 2012 m. konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės ir 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisių.

²⁶ COM(2013) 271, http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf

²⁷ Žr. Užimtumas ir socialinė plėtra Europoje 2011 m., 6 skyrius: ES vidaus darbo jėgos judumas ir plėtros poveikis, p. 274.

padarė tokį poveikį, kuris atitinka 24 mlrd. EUR padidėjusias ES piliečių pajamas.²⁸ Tačiau kol kas darbuotojų judumas ES nepakankamas²⁹.

ES piliečiai vis dar lūkuriuoja ir neskuba ieškoti darbo kitoje ES šalyje, nes jiems kelia nerimą padėtis, į kurią jie patektų greitai nesusiradę darbo³⁰. Šiuo metu pagal ES teisę užtikrinama, kad bedarbiai, turintys teisę gauti bedarbio pašalpą ir vykstantys ieškoti darbo kitoje ES šalyje, dar tris mėnesius gautų bedarbio pašalpą iš savo kilmės šalies³¹. Nors pagal ES teisę valstybėms narėms numatyta galimybė pratęsti teisę gauti minėtą išmoką ne ilgiau negu šešis mėnesius, ši teisė kol kas nėra užtikrinama pagal taikytinas nacionalines nuostatas³². Per 2012 m. viešas konsultacijas dėl ES pilietybės didžioji apklaustųjų dalis (69 %) tvirtino, kad bedarbio pašalpa jiems turėtų būti mokama bent šešis mėnesius, kol jie ieško darbo kitoje ES šalyje.

²⁸ Žr. Europos integracijos konsorciumo ataskaitą dėl darbo jėgos judumo ES atsižvelgiant į plėtrą ir pereinamojo laikotarpio priemonių veikimą, Nurembergas, 2009, p. 132. Žr. taip pat „Penkeri išsiplėtusios ES metai. Ekonomikos laimėjimai ir iššūkiai“, Europos ekonomika 1/2009, p. 135.

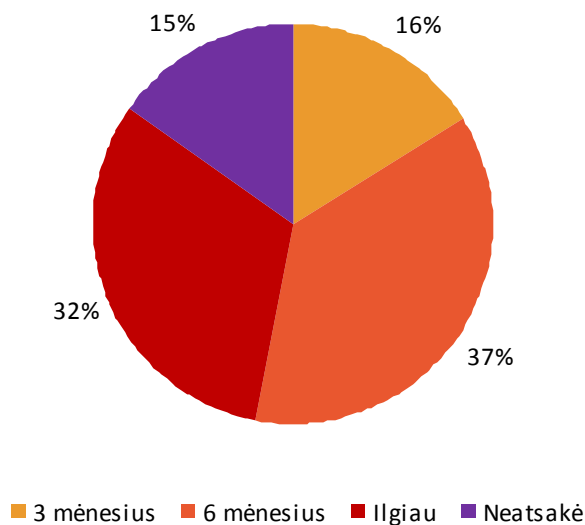
²⁹ Tik 3 % darbingo amžiaus ES piliečių gyvena kitoje ES šalyje. Vidutinis tarpvalstybinis judumas ES sudaro vidutiniškai tik 0,29 % per metus. Šis rodiklis gerokai skiriasi nuo Australijos (1,5 %) ir Jungtinių Valstijų judumo rodiklių (2,4 %). Žr. EOCED Ekonomikos tyrimai. Europos Sąjunga, 2012 m. kovo mėn., <http://www.oecd.org/eco/49950244.pdf>

³⁰ Pagal „Eurobarometro“ atliktą apklausą apie geografinį judumą ir darbo jėgos judumą beveik ketvirtadalis apklaustųjų (24 %) mano, kad jiems bus sunku susirasti darbą užsienyje arba jiems jau kilo sunkumų jo ieškant. Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 337. Geografinis ir darbo jėgos judumas. 2010 m. birželio mėn., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_337_en.pdf.

³¹ Reglamento (EB) Nr. 83/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo, OL L 166, p. 70, 64 straipsnio 1 dalies c punkte nustatyta, kad „*teisė į išmokas galioja tris mėnesius nuo tos dienos, nuo kurios bedarbis nustoja buvęs valstybės narės, iš kurios išvyko, įdarbinimo tarnybų žinioje, su sąlyga, kad bendras išmokų mokėjimo laikotarpis neviršytų išmokų, į kurias jis turėjo teisę pagal tos valstybės narės teisės aktus, bendro mokėjimo laikotarpio; kompetentingos tarnybos arba institucijos šį trijų mėnesių laikotarpį gali pratęsti iki ne daugiau kaip šešių mėnesių*“. Informacijos mainų, atitinkamų valstybių narių institucijų ir tarnybų bendradarbiavimo ir abipusės pagalbos priemonės, ypač teikiant ataskaitas, ar darbo ieškantys asmenys vykdo organizuotą tikrinimo procedūrų reikalavimus, nustatytos Įgyvendinimo reglamento (EB) Nr. 987/2009 (OL L 284, p. 19), 55 straipsnyje.

³² COM(2012) 173.

Q10b. Kaip manote, kiek laiko gimtoji šalis turėtų mokėti tokias bedarbio išmokas?

Šaltinis: 2012 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės. Pagrindas: kitoje ES šalyje darbo ieškoję respondentai

Frederikas, jaunas virėjas iš Portugalijos, nusprendė vykti į Švediją ieškoti kito darbo. Portugalijos įdarbinimo tarnybos jis paprašė išduoti dokumentą, kad savo bedarbio pašalpą jis galėtų tris mėnesius gauti Švedijoje, ir užsiregistravo įdarbinimo tarnyboje Švedijoje iš karto atvykęs į šią šalį. Tačiau per tris dokumento galiojimo mėnesius Frederikas darbo nesusirado. Jis turėjo apsispręsti, ar grįžti į Portugaliją, kad neprarastų teisės į bedarbio išmoką, ar pasilikti Švedijoje, tačiau be teisės gauti bedarbio išmoką. Jis nusprendė dalyvauti dar keliuose pokalbiuose dėl darbo Švedijoje, o po penkių mėnesių grįžo į Portugaliją. Taip Frederikas neteko teisės į bedarbio pašalpą Portugalijoje.

1 veiksmas: 2014 m. Komisija ketina pasiūlyti persvarstyti socialinio draudimo koordinavimo reglamentą³³ ir nagrinėti galimybę leisti bedarbio išmokas perkelti ilgesniam negu trijų mėnesių laikotarpiui, kad piliečiai galėtų lengviau ieškoti darbo kitoje ES šalyje. Komisija ragina valstybes nares pasinaudoti visomis galiojančiomis taisyklėmis ir darbo ieškantiems asmenims suteikti galimybę bedarbio pašalpas gauti ne ilgiau negu šešis mėnesius, kol jie ieško darbo kitoje valstybėje narėje³⁴.

Piliečiai, norintys patobulinti savo įgūdžius ir kvalifikaciją užsienyje

Kaip Komisija nurodė savo užimtumo srities dokumentų rinkinyje „Ekonomikos atsigavimas kuriant darbo vietas“³⁵ ir Naujų įgūdžių ir darbo vietų kūrimo darbotvarkėje³⁶, investavimas į lavinimo ir mokymo sistemas yra pagrindinė našumo, konkurencingumo, ekonominės plėtros ir galiausiai užimtumo priemonė.

³³ Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinio draudimo sistemų koordinavimo (OL L 166, p. 1).

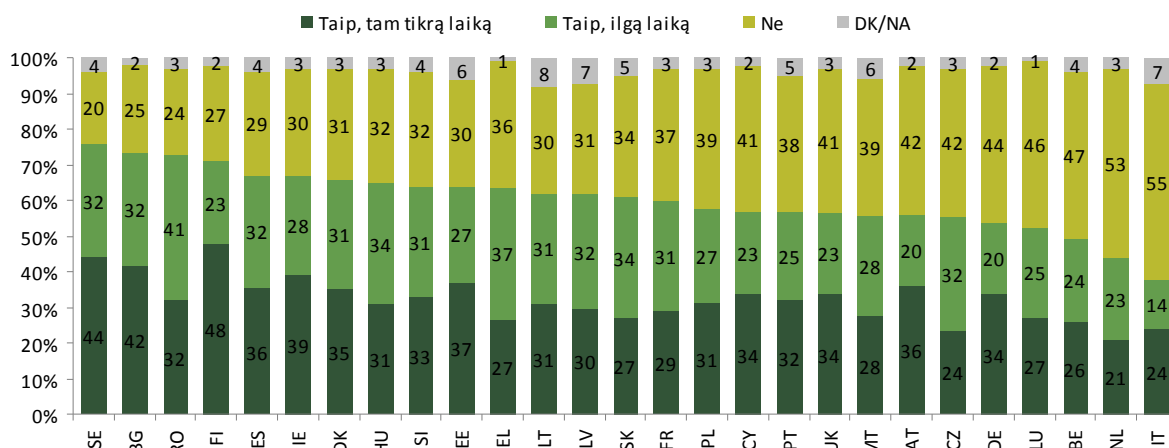
³⁴ COM(2012) 173.

³⁵ Ten pat.

³⁶ COM(2010) 682.

Jauni ES piliečiai yra pasiryžę gerinti savo įgūdžius ir kelti kvalifikaciją ir tam studijuoti ar mokytis kitoje ES šalyje³⁷. Apskritai daugiau negu vienas iš dviejų jaunų europiečių nori ar yra ketina dirbti kitoje ES valstybėje narėje³⁸.

Jaunų žmonių pasiryžimas dirbti kitoje ES šalyje.

Šaltinis: 2011 m. „Eurobarometro“ apklausa „Jaunimas renkasi“

Pagal turimus duomenis nustatyta, kad tik 10 % aukštąjį mokslą baigusių europiečių yra studijavę kurioje nors kitoje ES vietoje³⁹. Baigiančiųjų magistrantūros studijas judumas ES yra dar mažesnis. Šį dalyką iš dalies lemia studijų kitoje ES šalyje kaina. Pasiūlyme dėl programos „Erasmus visiems“⁴⁰ Komisija pasiūlė steigti paskolų studentams garantijų sistemą, kad magistrantūros lygio studentams, norintiems magistrantūros studijų programą baigti kitoje ES šalyje, būtų suteikiama galimybė palankiomis sąlygomis gauti banko paskolas. Komisijos pasiūlyme teigiama, kad per septynerių metų programos laikotarpį ja turėtų pasinaudoti apie 330 000 studentų. Be to, Komisija toliau skatins jaunimą mokytis, stažuotis užsienyje bei dalyvauti mainų programose. Dėstytojams ir švietimo darbuotojams bus suteikta galimybė vykdyti mokymo veiklą užsienyje. Per 2014–2020 m. laikotarpį ši nauja programa turėtų suteikti tokias galimybes beveik penkiems milijonams piliečių.

Rinkdamiesi mokomąją praktiką kitoje ES šalyje jauni žmonės ne visada randa reikiamos informacijos apie esamas galimybes ir **rūpinasi darbo organizavimo kokybe ir tvarka**. Tyrimų ir studijų rezultatai atskleidžia su mokomąja praktika susijusius tam tikrus kokybės klausimus: mokymo turinio nepakankamumas ir netinkamos sąlygos, visų pirma žemas

³⁷ Pagal 2011 m. „Eurobarometro“ tyrimą dėl bendrosios rinkos 28 % ES darbingo amžiaus piliečių ateityje svarstytų galimybę dirbti kitoje ES šalyje. Be to, ypač didelę šių piliečių dalį (54 %) sudaro jauni žmonės (15–24 m.) ir 25–39 metų amžiaus (38 %). Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 363. Vidaus rinka: Žinojimas, suvokimas ir poveikis, 2011 m. rugsėjo mėn., http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_363_en.pdf.

³⁸ Greitoji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 319b. Jaunimas renkasi: Lavinimas ir mokymas, judumas, užimtumas ir verslumas, 2011 m. gegužės mėn., http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_319b_sum_en.pdf.

³⁹ 2011 m. Taryba patvirtino aukštajam mokymui skirtas judumo mokymosi tikslais gaires, pagal kurias iki 2020 m. ne mažiau negu 20 % aukštąjį mokslą baigusių asmenų privalėtų su studijomis ar mokymusi susijusį tam tikrą laikotarpį išbūti užsienyje (visą studijų laikotarpį arba ne trumpesnę negu 3 mėnesių laikotarpį).

⁴⁰ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukurama Sąjungos švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programa „Erasmus visiems“, pasiūlymas, COM(2011) 788.

socialinio draudimo lygis (ar jo neprieinamumas) ir žemas kompensacijos ir (arba) apmokėjimo lygis⁴¹. Be to, mokomosios praktikos sutartis, kurioje apibrėžiamos šalių teisės ir įpareigojimai, keliose ES šalyse kol kas nėra privaloma (25 % pagal 2011 m. Europos jaunimo forumo atlikto tyrimo duomenis)⁴². Menkas apmokėjimas ar nemokėjimas verčia susirūpinti dėl darbdavių, kurie šias sutartis naudoja kaip įdarbinimą, už kurį nemokama. Privaloma nedelsiant šalinti šiuos trūkumus ir plėsti galimybes jauniems žmonėms tobulinti savo įgūdžius ir įgyti darbo patirties užsienyje. Šių veiksmų būtina imtis ne vien siekiant atsakyti į piliečių, ypač jaunų, pareikštą susirūpinimą, tačiau taip pat spręsti didelio jaunimo nedarbo klausimą.

Natali baigė universitetą Prancūzijoje ir svarstė, ar nereikėtų savo profesinę karjerą pradėti Ispanijoje arba Vokietijoje. Natali niekada nebuvo gyvenusi užsienyje, todėl pirmiausiai ji norėjo atlikti mokomąją praktiką, tačiau dvejojo, ar jai bus leista atlikti šią praktiką, nes Natali nebuvo įtraukta į mokomąją programą (Prancūzijoje privalomai taikomas šis reikalavimas). Be to, Natali nežinojo, kokios teisės minėtose šalyse suteikiamos stažuotojams, ir ar jai būtų užtikrinama socialinė apsauga bei ar ji turėtų teisę gauti kompensaciją arba išmoką.

Siekdama palengvinti jauniems žmonėms kokybiškos darbo patirties įgijimą kitoje ES šalyje Komisija 2013 m. numato parengti mokomosios praktikos kokybės vertinimo sistemą, kurioje būtų nustatytos aukštos kokybės mokomosios praktikos pagrindinės ypatybės siekiant apsaugoti stažuotojų teises ir padėti jiems geriausiai pasinaudoti savo darbo patirtimi. Komisija taip pat ketina persvarstyti ir pertvarkyti EURES tinklą, kad jis geriau atitiktų tikruosius darbo rinkos poreikius gerindamas tinkamo darbo paieškos paslaugas siekiant tenkinti darbo ieškančiųjų ir bendrovių poreikius. Be to, Komisija numato su keliomis valstybėmis narėmis įgyvendinti bandomąją iniciatyvą siekiant pagerinti EURES sistemoje pateikiamus informacijos mainus apie mokomąsias praktikas ir praktiką atliekančius asmenis, kad jauniems žmonėms būtų lengviau įsitvirtinti darbo rinkoje.

Komisija ragina valstybes nares neatidėliojant įgyvendinti „Jaunimo garantijas“⁴³ tvariai ir veiksmingai siekiant padėti jauniems žmonėms įgyti darbo patirties.

2 veiksmas: Siekdama padėti jauniems ES piliečiams ugdyti savo įgūdžius ir įsitraukti į darbo rinką Komisija 2013 m. numato parengti mokomosios praktikos kokybės vertinimo sistemą.

2013 m. Komisija taip pat ketina pateikti iniciatyvą modernizuoti EURES siekiant padidinti jos svarbą ir poveikį nacionalinėms užimtumo tarnyboms bei pagerinti darbo jėgos judumo koordinavimą ES. Komisija, be EURES pertvarkos, numato įgyvendinti bandomąją iniciatyvą siekiant pagerinti informacijos apie mokomąsias praktikas ir gamybines stažuotes mainus naudojantis EURES sistema.

⁴¹ Europos Komisijos tyrimas dėl išsamaus mokomosios praktikos tvarkos apibūdinimo valstybėse narėse, 2012 m., <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6717>.

⁴² Europos jaunimo forumo tyrimas, 2011 m., „Interns revealed“, http://issuu.com/yomag/docs/yfj_internsrevealed_web

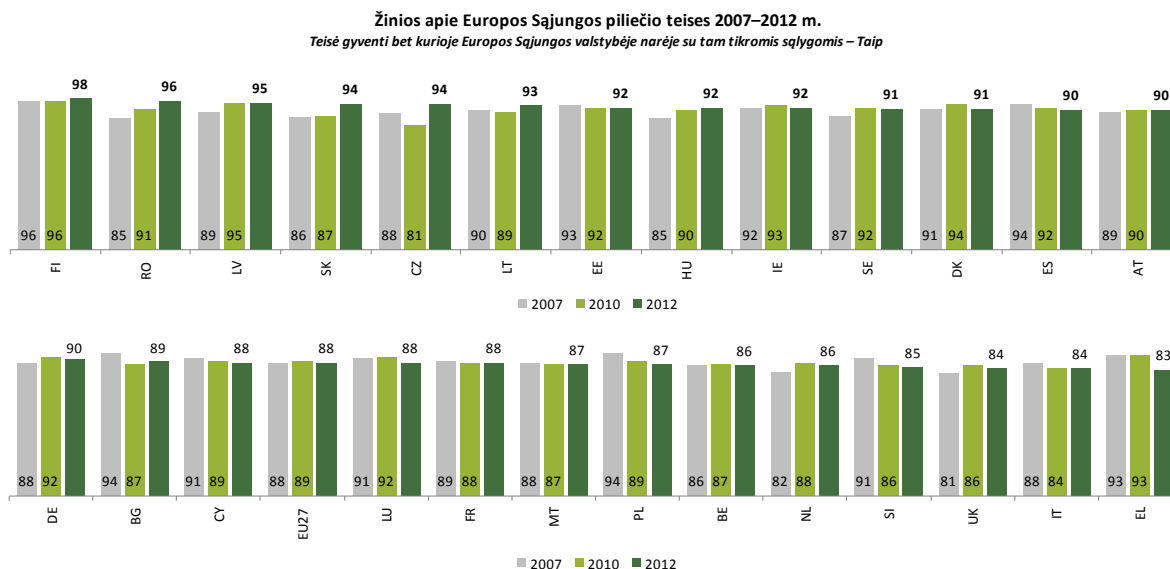
⁴³ „Jaunimo garantijos“ – schema, kurią taikant užtikrinama, kad, atsižvelgiant į 2013 m. balandžio 22 d. Komisijos rekomendaciją, visi jaunesni nei 25 metų žmonės gautų kokybišką darbo, tęstinio švietimo, gamybinės praktikos arba mokomosios praktikos pasiūlymą per keturis mėnesius nuo jų nedarbo pradžios ar formaliojo mokymosi užbaigimo.

2.2. Biurokratinių kliūčių valstybėse narėse mažinimas

Administracinės naštos šalinimas ir procedūrų paprastinimas ES gyvenantiems ir keliaujantiems ES piliečiams

Piliečio tapatybės ir teisę gyventi patvirtinantys dokumentai

Laisvas judėjimas ir gyvenimas ES – šią ES teisę piliečiai visų pirma sieja su ES pilietybe⁴⁴. Pagal 2013 m. „Eurobarometro“ apklausą dėl ES pilietybės⁴⁵ devyni iš dešimties ES piliečių žinojo, kad jie turi laisvo judėjimo teisę.

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

Tačiau 2012 m. vykusią konsultaciją su visuomene dėl ES pilietybės⁴⁶ vienas iš penkių dalyvių pranešė apie keblumus, kurių kilo persikeliant į kitą ES šalį ar joje gyvenant (17 %); šiuo atveju kalbama apie su dokumentais susijusią administracinę naštą ketinant keliauti ar įrodyti savo tapatybę ES. 2012 m. su laisvu judėjimu ir gyvenimu susiję paklausimai sudarė 21 % paklausimų, pateiktų svetainei „Jūsų Europos patarėjas“⁴⁷, ir 13 % visų 2012 m. SOLVIT pateiktų paklausimų⁴⁸.

Iš ES piliečių, kitoje negu jų gimtoji ES šalyje gyvenančių ilgiau negu tris mėnesius, gali būti prašoma registruotis vietos valdžios institucijose. Tačiau šie registracijos pažymėjimai ES nėra visuotinai priimami kaip tapatybės dokumentai (ypač jų nepripažįsta privatus ūkio subjektai, pvz., bankai, bendrovės ir t. t.), ir piliečiai šių dokumentų negali naudoti kaip kelionės dokumentų net ES. Panašių keblumų kyla tiems ES piliečiams, kurie turi jų pačių šalies išduotas asmens tapatybės korteles ir kurie dažnai negali šiomis kortelėmis naudotis atlikdami sandorius kitose ES šalyse. Privačios bendrovės nepatikliai priima „užsienyje“

⁴⁴ Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 75.1. Europos ombudsmenas ir piliečių teisės, 2011 m. liepos mėn., http://www.ombudsman.europa.eu/en/press/statistics/eb751_eb_report.faces

⁴⁵ http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_374_361_en.htm#365.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/eu-citizen-brochure_en.pdf.

⁴⁷ „Jūsų Europos patarėjas“ yra visuomenei skirta teisininkų patarimų tarnyba; ją sudaro teisininkų grupė, apimanti visas oficialias ES kalbas ir išmananti ES teisę bei visų ES šalių nacionalinę teisę; http://europa.eu/youreurope/advice/index_en.htm

⁴⁸ SOLVIT sprendžia klausimus, susijusius su tarpvalstybinėmis problemomis, kurių kyla ES valstybių narių valdžios institucijoms netinkamai taikant ES teisę; <http://ec.europa.eu/solvit/>.

išduotus asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus, nes šių dokumentų forma, priešingai nei pasų, nėra suderinta ES lygiu. Kitoje ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams taip pat kyla sunkumų, jeigu jiems būtina skubiai gauti asmens tapatybės korteles (jas atnaujinti) arba pasus, kad šie piliečiai galėtų keliauti po ES, ypač tais atvejais, kai artimiausias jų konsulas yra kitoje šalyje.

Miunchene gyvenantis suomė Sana užsisakė bilietą skrydžiui į Suomiją, tačiau prieš dvi dienas iki išvykstant ji buvo užpulta, o jos pasas ir asmens tapatybės kortelė pavogti. Sana negali laiku gauti naujo paso, nes Suomijos konsulinės įstaigos Vokietijoje, kuriose jai galėtų būti išduotas pasas, įsisteigusios Berlyne ir Hamburge, todėl Sana negali taip greitai ten nuvykti. Oro uoste, kuriame Sana pateikia Vokietijoje jai išduotą registracijos pažymėjimą, oro transporto bendrovė neįleidžia jos į lėktuvą, remdamasi saugumo taisyklėmis.

Viešose konsultacijose dėl ES pilietybės piliečiai prašė imtis priemonių ir palengvinti jų gyvenimą bei taikyti jų tapatybės nustatymo priemones ES, įskaitant vienodų Europos dokumentų naudojimą, jeigu įmanoma⁴⁹. Komisija, be kita ko, numato nagrinėti, ar būtų tikslinga parengti ES piliečiams valstybių narių išduodamų registracijos pažymėjimų ir šių piliečių šeimų nariams išduodamų teisę gyventi patvirtinančių dokumentų bendro saugumo formato taisykles. Taikant šią iniciatyvą ES piliečiams ir jų šeimoms suteikiama galimybė kasdieniame gyvenime naudoti vieną bendrą dokumentą ir spręsti klausimus, iškylančius šiems piliečiams bendraujant su privačiais ūkio subjektais kitose ES šalyse; taip pat būtų pagerinamas dokumentų saugumas.

Siekiant dar sumažinti administracinę naštą, ES piliečiams taip pat turėtų būti suteikta galimybė šiuos saugius registracijos pažymėjimus naudoti kaip kelionės dokumentus, jeigu keliaujama ES teritorijoje ir jeigu šiuos dokumentus yra išdavusi valstybė narė, kurioje šie piliečiai gyvena.

3 veiksmas: 2013 m. ir 2014 m. Komisija numato pateikti pasiūlymus, kaip šalinti kitoje, ne gimtojoje, ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams ir jų šeimų nariams iškylančias kliūtis gauti valstybių narių išduodamus tapatybės ir teisę gyventi patvirtinančius dokumentus, įskaitant pasirenkamuosius vienodos formos Europos piliečių dokumentus, jeigu tokie išduodami.

Piliečių tarpvalstybinio apmokestinimo formalumai

ES piliečiai gali gyventi vienoje šalyje, dirbti kitoje, o turto turėti trečioje šalyje. Todėl šiems piliečiams gali sunkiai sektis suvokti, kur jie turėtų mokėti mokesčius ir kaip juos sumokėti. Susižinoti skirtingų šalių mokesčių institucijoms sprendžiant tarpvalstybinio apmokestinimo klausimus kliudo skirtingos kalbos ir bendradarbiavimo trūkumas, todėl šie klausimai nėra sprendžiami sparčiau. Piliečiams taip pat gali tekti susidurti su didelėmis administracinėmis kliūtimis, ypač jeigu norima susigražinti mokesčius iš kitų šalių, arba nežinant, kaip suderinti skirtingų valstybių narių prieštaringas mokesčių sistemas, dėl kurių gali nutikti taip, kad tam tikras pajamas skirtingos valstybės narės gali apmokestinti du kartus. 2012 m. vien su mokesčiais susiję paklausimai SOLVIT sistemoje sudarė apie 9 % bendro paklausimų skaičiaus. „Jūsų Europos patarėjo“ pagalbos tarnybos, pvz., vartotojų pagalbos centrai

⁴⁹ Nagrinėjamos priemonės būtų taikomos tik toms valstybėms narėms, kurios išduoda asmens tapatybės ar registracijos dokumentus.

pasienio regionuose ir EURES, taip pat patvirtina, kad jiems pateikiama daug įvairių su mokesčiais susijusių paklausimų.

Švedė Ilva yra ištekęjusi už slovakų Martino. Jie gyvena Švedijoje ir šiuo metu yra pensininkai. Ilva dirbo tik Švedijoje, tačiau Martinas yra dirbęs ir Slovakijoje. Dabar jie norėtų persikelti į Nyderlandus, kad būtų kartu su savo anūkais, tačiau jiems kyla daugybė klausimų dėl mokesčių, ir jie nežino, į ką kreiptis. Kaip būtų apmokestinamos jų pensijos, jeigu jie persikeltų? Kokie būtų galimi paveldėjimo mokesčiai? Ko jie turėtų imtis, jeigu persikėlus jiems būtų taikomas dvigubas apmokestinimas? Jeigu jie pasiliktų savo namą Švedijoje, ar turėtų mokėti turto mokestį ir kur jie turėtų šį turto mokestį susimokėti?

2013 m. laikotarpiu Komisija atrinks ES šalių gerąją patirtį, praversiančią piliečiams, kuriems iškyla tarpvalstybinio apmokestinimo klausimų, ir organizuos tolesnes diskusijas su nacionalinėmis valdžios institucijomis siekiant užtikrinti platesnį minėtos patirties taikymą. Į gerąją patirtį galima įtraukti informaciją apie tarpvalstybinio apmokestinimo klausimus sprendžiančių nacionalinių administracijų informacinius ryšių skyrius, pagrindinę informaciją piliečiams pateikiančias svetaines ir nukreipiančias piliečius į tinkamiausią informacijos centrą, procedūras, kurias taikant įteikiama paraiška gauti dvigubo apmokestinimo išvengimo lengvatą ir atgauti užsienyje sumokėtą mokesčių permoką, procedūrų paprastinimą bei mokesčių mokėtojų kodeksus, kuriuose aprašytos pagrindinės mokesčių mokėtojų teisės ir įpareigojimai, glaudų ES šalių bendradarbiavimą sprendžiant tarpvalstybinių mokesčių ginčus.

Šias priemones Komisija ketina derinti su nauja visai ES skirta atitikties iniciatyva siekiant užtikrinti, kad visų valstybių narių teisės aktai, susiję su mobiliųjų asmenų apmokestinimu, atitiktų Teisingumo Teismo praktiką ir kad naudodamiesi savo teise persikelti į kitas valstybes nars dirbti ar gyventi šie piliečiai nesusidurtų su nebūtina administracine našta ir papildomomis išlaidomis.

4 veiksmas: 2013 m. Komisija ketina įgyvendinti iniciatyvą, kad susiklosčius tarpvalstybinėms situacijoms būtų skatinama taikyti gerąją patirtį ir užtikrinti tinkamą ES teisės taikymą, kad persikeliantiems į kitas valstybes ar jose veiklą vykdančioms Europos piliečiams būtų lengviau spręsti su skirtingais taisyklių rinkiniais susijusius klausimus, o ypač išvengti dvigubo apmokestinimo.

Piliečių tvarkomi su jų automobiliais susiję dokumentai

Šiuo metu techninė apžiūra Sąjungoje atliekama skirtingais būdais, t. y. tikrinamos skirtingų kategorijų transporto priemonės, tikrinimai atliekami nevienodais intervalais, naudojami skirtingi apžiūrų metodai ir nevienodai vertinami defektai. Todėl skirtingose ES šalyse patikrinus tą pačią transporto priemonę nustatomi skirtingi rezultatai ir užtikrinami kitokie saugos lygiai. Kadangi taikomi šie skirtingi standartai, ES šalys nepripažįsta viena kitos išduotų techninės apžiūros pažymų. Todėl į kitą šalį keliaujantiems savo automobiliu piliečiams sukurama nebūtina administracinė našta ir jie turi apmokėti nereikalingas išlaidas.

Lietuvė Monika Austrijos slidinėjimo kurorto viešbutyje dirba penkis mėnesius per metus. Jos automobilio metinė techninė apžiūra turi būti atliekama kovo mėn., kai ji yra Austrijoje, tačiau ji turi nutraukti savo buvimą Austrijoje ir vykti į Lietuvą atlikti periodinės automobilio techninės apžiūros. Būtų kur kas patogiau ir saugiau, jeigu Monikos automobilio techninę apžiūrą būtų galima atlikti Austrijoje, o techninės apžiūros pažyma būtų pripažįstama ir Lietuvoje, ir visoje ES.

2012 m. Komisija pasiūlė⁵⁰ nustatyti būtinuosius automobilių kontrolės ir saugos standartus (tikrinimo kokybės gerinimas, bandymo įrangos kokybės reikalavimų nustatymas, tikrintojų kvalifikacijos gerinimas, tikrinimo centrų priežiūros tobulinimas). Rengdama automobilių techninės apžiūros kontrolės darniuosius standartus Komisija 2014 m. numato imtis konkrečių veiksmų siekiant sukurti elektroninę „transporto priemonės informacijos platformą“, kad taip būtų palengvinamas abipusis techninės apžiūros pažymų pripažinimas.

5 veiksmas: Tęsdama savo veiklą siekiant didinti ES piliečių saugą keliuose Komisija 2014 m. ketina imtis veiksmų siekiant sukurti elektroninę „transporto priemonės informacijos platformą“ ir taip palengvinti techninės apžiūros pažymų pripažinimą, kad piliečiai savo automobiliais galėtų lengviau ir saugiau keliauti į kitą ES šalį.

2.3. Pažeidžiamųjų apsauga ES

Kliūčių neįgaliesiems piliečiams šalinimas ir tolesnis piliečių procesinių teisų užtikrinimas atsižvelgiant į konkrečių vaikų ir pažeidžiamų piliečių padėtį

Neįgalieji piliečiai

Europos Sąjungoje yra apie 80 milijonų neįgaliųjų. Jie dažnai turi tam tikras teises, visų pirma viešajame transporte ar kultūros įstaigose, ir šios jų teisės susijusios su neįgaliojo kortelės turėjimu. Priešingai nei neįgaliesiems išduotos automobilio statymo kortelės, kurių bendra ES forma buvo nustatyta beveik prieš penkiolika metų, neįgaliojo kortelės pripažįstamos tik nacionaliniu lygiu, todėl neįgaliesiems sunkiau nuvykti į kitą ES šalį.

Šonas yra neįgalus Airijos pilietis. Su savo klasės draugais jis norėtų vykti į kasmetinę mokyklos išvyką. Tačiau Šonas abejoja, ar jam Airijoje išduota neįgaliojo kortelė būtų pripažįstama kitose ES šalyse ir ar jis galėtų pasinaudoti vietos neįgaliesiems suteiktomis transporto lengvatomis. Jeigu Šonas turėtų ES neįgaliojo kortelę, jis būtų tikras, kad turės teisę naudotis tam tikromis lengvatomis, kurias turi tos šalies piliečiai.

Siekdama parengti abipusiškai pripažįstamą ES neįgaliųjų kortelę, kurią diegiant būtų palengvintas neįgaliųjų vienodas traktavimas kitose ES šalyse, kai jie ketina pasinaudoti kultūros, turizmo, transporto ir laisvalaikio privalumais, Komisija pradės įgyvendinti bandomąją iniciatyvą.

6 veiksmas: Komisija ketina palengvinti neįgaliesiems galimybę naudotis judėjimo laisve ES ir šiuo tikslu 2014 m. numato parengti abipusiškai pripažįstamą ES neįgaliojo kortelę siekiant suteikti neįgaliesiems galimybę užsitikrinti vienodas prieigos sąlygas ES naudojantis tam tikromis lengvatomis (daugiausia transporto, turizmo, kultūros ir laisvalaikio srityse).

Piliečių procesinės teisės

⁵⁰

Reglamento dėl motorinių transporto priemonių ir jų priekabų periodinės techninės apžiūros pasiūlymas, COM(2012) 380, Reglamento dėl Sąjungoje važinėjančių komercinių transporto priemonių techninio patikrinimo kelyje pasiūlymas, COM(2012) 382 ir Direktyvos dėl transporto priemonių registracijos dokumentų pasiūlymas, COM(2012) 381.

Bet kuris asmuo turėtų būti laikomas nekaltu, kol jo kaltė neįrodoma⁵¹. Nekaltumo prezumpcijos taikymo taisyklės yra skirtingos, todėl gali kilti sunkumų bendradarbiaujant policijai ir teismams bei dėl abipusio teismų sprendimų pripažinimo. Be to, šie neapibrėžtumai verčia piliečius abejoti dėl apsaugos, kuri jiems gali būti užtikrinama kitoje ES šalyje. Be to, teisę baudžiamosiose bylose gauti teisinę pagalbą⁵² valstybės narės užtikrina gana skirtingai, ir kitoje ES šalyje iškeltose baudžiamosiose bylose veiksminga teisinė pagalba įtariamiesiems ar kaltinamiesiems šiuo metu ne visada suteikiama laiku.

Tam tikri įtariamieji ar kaltinamieji asmenys yra labiau pažeidžiami, nes, atsižvelgiant į jų amžių ar fizinę arba psichinę būklę, jiems sunkiai sekasi suvokti, kas jiems sakoma, sekti mintį ar palaikyti pokalbį. Todėl dėl šių priežasčių gali būti daromas poveikis šių asmenų teisei į sąžiningą teismą, dėl to svarbiausias dalykas – nekaltumo prezumpcijos ir teisinės pagalbos užtikrinimas. Konsultacijose su visuomene dėl ES pilietybės 73 % apklaustųjų pritarė minčiai, kad vaikams ir pažeidžiamiems suaugusiesiems būtų suteikiamos kiekvienoje ES šalyje taikytinos garantijos siekiant užtikrinti sąžiningą teismą.

Kristianas, 16 metų jaunuolis, su tėvais gyvenantis ne savo kilmės, o kitoje ES šalyje, buvo suimtas namuose ir nuvežtas į policijos nuovadą apklausti dėl automobilio vagystės; tą dieną automobilis rastas netoli to daugiabučio namo, kuriame gyvena Kristianas. Kristiano apklausa vyko beveik šešias valandas; iš pradžių jis neigė vagystę, tačiau vėliau, kai policininkai pasakė, kad prisipažinimas turės teigiamą poveikį bylos rezultatui, prisipažino pavogęs automobilį. Kristianas apklaustas nedalyvaujant teisininkui ir jam nebuvo leista susisiekti su savo tėvais. Jis nebuvo informuotas apie teisę tylėti ir neliudyti prieš save.

Iki 2013 m. pabaigos Komisija numato pasiūlyti priemonių rinkinį siekiant užtikrinti nekaltumo prezumpciją ir teisinę pagalbą, jeigu kitoje ES šalyje iškeltaje baudžiamojoje byloje piliečiui pareiškiama įtarimai arba jeigu jis yra apkaltinamas, ir garantuoti vaikų bei pažeidžiamų asmenų procesines teises.

7 veiksmas: Iki 2013 m. pabaigos Komisija pateiks teisinių priemonių paketą siekiant dar veiksmingiau užtikrinti piliečių procesines teises, jeigu baudžiamosiose bylose jiems pareiškiama įtarimai arba jie apkaltinami, visų pirma atsižvelgiant į ypatingą vaikų ir pažeidžiamų piliečių padėtį.

2.4. Kliūčių apsipirkti ES šalinimas

Piliečių ieškiniai dėl nedidelių sumų

Per pastaruosius 12 mėnesių naudodamiesi internetu keturi iš dešimties piliečių (40 %) pirkė prekes ar paslaugas asmeninėms reikmėms. Daugiau europiečių pirkė prekes arba paslaugas iš kitose ES šalyse įsisteigusių pirkėjų, negu jie pirkė prieš dvejus metus (+4 procentiniai punktai). Naudodamasis internetu ir be jo vienas iš trijų piliečių (30 %) prekes perka iš kitose

⁵¹ Šis esminis baudžiamosios teisės principas nustatytas ES pagrindinių teisių chartijos 48 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje; jis taip pat grindžiamas bendromis valstybių narių konstitucinėmis tradicijomis.

⁵² Teisė gauti teisinę pagalbą nustatyta ES pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnio 3 dalyje.

valstybėse narėse įsisteigusią ūkio subjektų⁵³. Palengvinus galimybę apsipirkti ES turėtų kilti daugiau ginčų, kuriuos būtina greitai ir paprastai spręsti siekiant, kad piliečiai nebūtų varžomi.

Į Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo reglamentą⁵⁴ įtrauktos kelios praktinės priemonės, kurias taikant būtų palengvinami tarpvalstybiniai teismo procesai dėl mažesnių negu 2 000 EUR ieškinių, pvz., atsisakoma reikalavimo pasirūpinti, kad teismo sprendimas būtų pripažįstamas tuo atveju, jeigu jo vykdymas užtikrinamas užsienyje, arba būtų leidžiama taikyti standartine forma pagrįstą rašytinę procedūrą. Tačiau iš Komisijai pateikiamų piliečių skundų galima daryti išvadą, kad taikomą reglamentą būtina dar labiau griežtinti, visų pirma siekiant užkirsti kelią daugelyje valstybių narių įsigalėjusiai nepakankamumo praktikai, pvz., praktinės pagalbos neužtikrinimas pildant paraišką, reikalavimo taikyti rašytinę procedūrą nesilaikymas, nebūtinų posėdžių rengimas, neveiksmingas vaizdo konferencijų ir telekonferencijų naudojimas išklausant liudininkus ir t. t.

Vengrijoje gyvenantis Tiboras nori pirkti naują televizorių. Tiboras gretimoje parduotuvėje susirado visais atžvilgiais tinkamą televizorių už 2 750 EUR, tačiau nusprendė peržiūrėti tinklą, ar nerastų mažesnės kainos. Tiboras rado tokį patį televizorių už 2 200 EUR ir pasiūlymą pateikė naudodamasis internetu. Televizorius jam buvo pristatytas laiku, tačiau, jo nuostabai, televizorius buvo juodos, o ne sidabro spalvos, kaip jis buvo užsisakęs. Tiboras grąžino televizorių ir paprašė jam grąžinti pinigus. Pardavėjas nepateikė jokie atsakymo. Pardavėjas buvo įsisteigęs Portugalijoje, todėl Tiboras svarstė, kaip gauti kompensaciją. Draugas Tiborui nurodė Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, nurodytą Europos e. teisingumo portale⁵⁵, ir jie netruko įžvelgti visus pranašumus: galimybė ieškinį įteikti Vengrijoje, o ne Portugalijoje; šiuo atveju nereikia apmokėti išlaidų teisininkui ir net nebūtina eiti į teismą! Tada Tiboras suprato, kad šia paprasta procedūra jis negalės pasinaudoti, nes teikiant ieškinius pagal ESCP procedūrą ieškinio suma neturi viršyti 2 000 EUR.

Piliečiai svarsto, ar nereikėtų padidinti Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros finansinių ribų, kad taip vartotojams būtų lengviau išsireikalauti kompensaciją kitoje ES šalyje⁵⁶. 2013 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl ieškinių dėl nedidelių sumų respondentai tvirtino, kad savo šalyje juos paskatintų kreiptis į teismą visų pirma šie veiksniai: galimybė rinktis tik raštišką procedūrą, kai nereikia patiems eiti į teismą (37 %), galimybė vykdant procedūrą nesisamdyti teisininko (31 %) ir procedūrą vykdyti naudojantis internetu (20 %). Siekdama paprastinti Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą ir užtikrinti, kad taikant procedūrą prieinamos galimybės būtų išnaudojamos kiek įmanoma geriau bei siūlydama dabartinės minėtos procedūros finansines ribas padidinti iki 25 000 EUR, Komisija persvarstys taikomas taisykles. Taikant reglamentą taip pat būtų sukurta teisinė aplinka, kurią įgyvendinant piliečiams būtų suteikta galimybė procedūrą taikyti naudojantis internetu.

8 veiksmas: Komisija iki 2013 m. pabaigos persvarstys Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą siekiant palengvinti su apsipirkimu kitoje ES šalyje susijusių ginčų sprendimą.

⁵³ Speciali „Eurobarometro“ apklausa Nr. 395 dėl ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūros, 2013 m. balandžio mėn. (toliau – 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ieškinių dėl nedidelių sumų), http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm#395.

⁵⁴ Galioja nuo 2009 m. sausio 1 d.

⁵⁵ <https://e-justice.europa.eu/home.do>.

⁵⁶ Žr. visų pirma 2012 m. konsultacijas su visuomene dėl ES pilietybės.

Piliečių apsipirkimas internetu

Europos vartotojai remiasi teisės aktais, kuriuos taikant užtikrinamas sąžiningas elgesys su vartotojais, jų įsigyjamų produktų saugumas, prieš perkant pateikiama išsami informacija ir, kaip pabrėžta pirmiau, įmanoma pasinaudoti savo teisių gynimo būdais, jeigu reikalai klostosi nepernelyg sklandžiai⁵⁷. Neseniai, 2013 m. vasario mėn., Komisija priėmė rinkinį priemonių, kuriomis siekiama didinti vartotojų produktų saugą, įskaitant įsigytuosius naudojantis internetu, kad būtų sutvirtinamas piliečių pasitikėjimas ir skatinamas pardavimas⁵⁸.

Tačiau, nepaisant šios apsaugos, piliečiams kol kas kyla keblumų, ypač apsiperkant internetu, kaip nurodė 2012 m. surengtų konsultacijų su visuomene dėl ES pilietybės vienas iš keturių (24 %) dalyvių. Vartotojams dažnai trūksta svarbios informacijos, kai jie palygina skaitmeninius produktus (pvz., audiovizualinės siuntos – muzika, filmai arba žaidimai) arba juos perka. Jeigu informacija pateikiama, ne specialistai ne visada gali ją suvokti. Vartotojams visų pirma sunkiai sekasi nustatyti, ar jie sugebės produktą naudoti savo įrenginyje, arba įvertinti kokybę, kuri jiems bus užtikrinta.

Florianas ieško geriausios vietos, kurioje jis galėtų nusipirkti ir parsisiųsti naują savo mėgstamos roko grupės albumą. Šį albumą galima parsisiųsti iš pagrindinės interneto parduotuvės. Florianas tik vėliau suprato, kad norėdamas klausyti šio naujo albumo jis taip pat turės iš parduotuvės pirkti garso grotuvą. Jeigu informacija apie pagrindines charakteristikas, sąveiką ir funkcijas būtų pateikta vartotojui suprantamu būdu, Florianas būtų galėjęs lengvai palyginti kelis pasiūlymus ir nusipirkti kokybiškus muzikos failus, tinkamas klausytis jo turimu grotuvu.

Komisija ketina užtikrinti, kad pirkdami skaitmeninius produktus vartotojai gautų suprantamai pateikiamą pagrindinę informaciją, kurią būtų įmanoma palyginti su kita informacija.

Pasirinkus šias priemones nacionalinės valdžios institucijos galėtų lengviau užtikrinti vartotojų taisyklių taikymą, šiuo tikslu pateikiant įpareigojimo teikti informaciją apie skaitmeninius produktus gaires. Komisija taip pat ketina parengti vartotojui skirtos pagrindinės informacijos (pvz., kaina, sutarties tipas, teisė atsisakyti, sąveika su aparatine įranga ir programine įranga, funkcijos, pvz., naudotas skaitmeninis formatas, failo kokybė, failo dydis, galimybė perkelti į kitus vartotojo turimus įrenginius, galimybė daryti kopijas privačioms reikmėms ir t. t.) patogaus pateikimo modelį, kuris ekrane būtų rodomas reikiamu metu (pvz., kai pateikiamas pasiūlymas).

Užtikrinant šį standartinį informacijos pateikimą taip pat būtų lengviau palyginti skaitmeninius produktus ir būtų supaprastinamas tikslų palyginamųjų svetainių kūrimas. 2010 m. daugiau negu 80 % Europos vartotojų naudojosi kainų palyginimo svetainėmis, o penki iš dešimties vartotojų šiomis svetainėmis naudojosi bent kartą per mėnesį⁵⁹. Tardamasi

⁵⁷ Žr. 2010 m. ES pilietybės ataskaitą „Kliūčių ES piliečių teisėms šalinimas“, COM(2010) 603, ypač 9–13 veiksmus, Vartotojų darbotvarkę, COM(2012) 225, ir II bendrosios rinkos aktą „Drauge už naująjį augimą“, COM(2012) 573.

⁵⁸ Produktų saugos ir rinkos priežiūros rinkinį, be kitų dalykų, sudaro Reglamento dėl vartotojų produktų saugos (COM(2013) 78) pasiūlymas, Reglamento dėl produktų rinkos priežiūros (COM(2013) 75) pasiūlymas ir Komisijos komunikatas, kuriame nustatyti 20 veiksmų saugesniems ir patogesniems produktams Europoje užtikrinti: produktų priežiūros ES daugiametis planas (COM(2013) 76). Dokumentas pateiktas šiuo adresu: http://ec.europa.eu/consumers/safety/psmsp/index_en.htm

⁵⁹ „Vartotojų rinkos tyrimas apie e. prekybos veikimą“ (2011 m.), kurį „Civic Consulting“ atliko Europos Komisijos, Sveikatos ir vartotojų reikalų generalinio direktorato vardu.

su suinteresuotosiomis šalimis Komisija ketina tęsti savo darbą, kad būtų gerinamas šių vartotojams reikalingų palyginimo priemonių skaidrumas ir patikimumas⁶⁰.

Siekdama ES piliečius išsamiau informuoti apie jų, kaip vartotojų, teises ir taip didinti jų pasitikėjimą skaitmenine interneto rinka Komisija iki 2014 m. pavasario taip pat ketina pradėti visą ES aprėpiančią specialią visuomenės informavimo kampaniją.

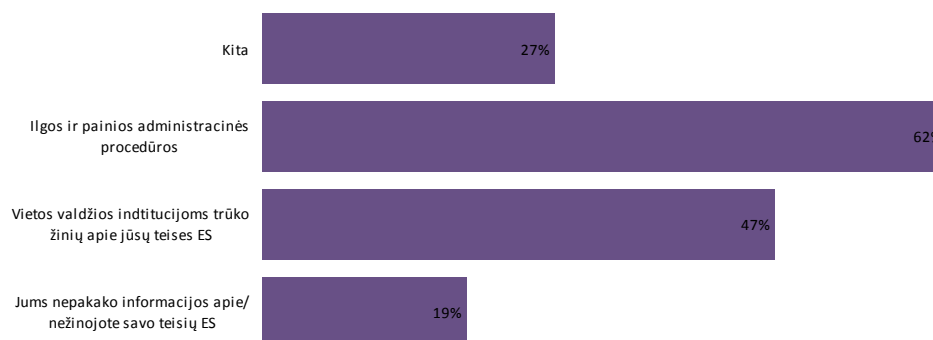
9 veiksmas: Glaudžiai bendradarbiaudama su nacionaliniais vykdymą užtikrinančiais pareigūnais ir atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis Komisija iki 2014 m. pavasario numato parengti internete pateiktinų pagrindinių reikalavimų modelį, kad informacija apie skaitmeninius produktus būtų aiškesnė ir lengviau palyginama. Be to, iki 2014 m. pavasario Komisija ketina pradėti visą ES aprėpiančią specialią visuomenės informavimo kampaniją apie vartotojų teises.

2.5. Tikslinė ir prieinama informacija ES

Piliečių laisvo judėjimo teisės ir vietos administracija

Piliečių prašymus priimančios vietos administracijos pareigūnai yra labai svarbūs užtikrinant piliečių laisvo judėjimo teises, nes šie pareigūnai dažnai būna pirmieji, su kuriais susitinka naujame mieste įsikūrę piliečiai, ir jie būna pagrindinis informacijos šaltinis bei pagalbos teikėjai. Tačiau, atsižvelgus į Komisijos ir ES pagalbos tarnybų gaunamus skundus, galima daryti išvadą, kad į kitą ES šalį besikeliantiems gyventi ES piliečiams iškilo sunkumai dažnai būna susiję su tuo, kad piliečių prašymus priimančios vietos administracijos pareigūnai būna nepakankamai informuoti apie ES piliečių laisvo judėjimo teises. Šis teiginys patvirtinamas 2012 m. Regionų komiteto atlikto tyrimo rezultatais⁶¹ ir 2012 m. surengtomis konsultacijomis su visuomene dėl ES pilietybės. Kitoje ES šalyje gyventis vienas iš keturių piliečių (27 %) pranešė apie jam kilusius sunkumus, o vienas iš dviejų piliečių tvirtino, kad vietos administracijos darbuotojai nėra tinkamai supažindinti su jų ES teisėmis (47 %). Todėl vietos administracijos darbuotojams turėtų būti suteikiama galimybė naudotis priemonėmis, kad jie galėtų tinkamai susipažinti su laisvo judėjimo taisyklėmis.

Q3. Ar Jums kada nos kilo problemų dėl persikėlimo į kitą Europos Sąjungos vietą ir gyvenimo ten?

Šaltinis: 2012 m. konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės. Pagrindas: Apklaustieji, kuriems kilo sunkumų persikeliant į kitą ES šalį arba joje apsigyvenant.

⁶⁰ Išsami informacija pateikta ataskaitoje „Įvairių suinteresuotųjų šalių dialogas dėl palyginimo priemonių“: http://ec.europa.eu/consumers/documents/consumer-summit-2013-msdct-report_en.pdf.

⁶¹ 2012 m. Regionų komiteto tyrimas „ES pilietybę propaguojančios vietos ir regiono valdžios institucijos bei piliečių teisės“, http://www.cor.europa.eu/en/news/forums/Documents/summary_cor_study_citizenship.pdf

Belgė Sesilė ir jos vyras argentinietis Nikolas keliasi gyventi į kitą ES šalį. Jiems įsikūrus šioje šalyje Nikolas dalyvauja pokalbyje dėl darbo, ir jam pasiūlomas darbas vietos bendrovėje. Tačiau bendrovė pateikia paklausimą, ir savivaldybės pareigūnas patvirtina, kad Nikolas turi gauti leidimą dirbti, tačiau pareigūnas nesupranta, jog šis reikalavimas nėra taikytinas laisvo judėjimo teise besinaudojančių ES piliečių šeimos nariams. Todėl Nikolas nepriimamas į darbą.

Siekdama užtikrinti, kad ES piliečius bet kurioje ES vietoje pasitiktų piliečių prašymus priimančios vietos administracijos pareigūnai, išsamiai susipažinę su piliečių teisėmis ir šių teisių įgyvendinimo sąlygomis bei procedūromis, iki 2014 m. pabaigos Komisija ketina parengti **e. mokymo priemonę** vietos administracijos pareigūnams.

Remdamasi savo sukurta **miestų susigiminiavimo sistema** Komisija nuo 2013 m. taip pat numato remti savivaldybių gerosios patirties mainus ir projektus, kuriais siekiama skleisti žinias apie piliečių teises ir taip lengvinti šių teisių įgyvendinimą.

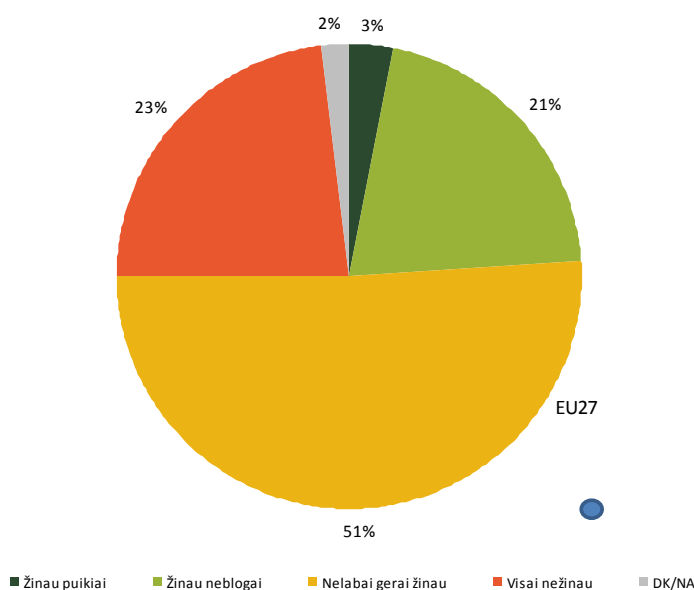
10 veiksmas: Komisija imasi veiksmų, siekdama užtikrinti, kad vietos administracijos pareigūnams būtų suteiktos priemonės, leidžiančios jiems tinkamai susipažinti su ES piliečių laisvo judėjimo teisėmis.

Piliečiai, ieškantys kur kreiptis, kad jų teisės būtų užtikrinamos

Piliečiai pernelyg dažnai nežino, ko griebtis, jeigu pažeidžiamos jų teisės, o ypač tuo atveju, kai jiems reiktų kreiptis į nacionalines valdžios institucijas, ES institucijas ar kitas įstaigas, pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismą. Net tuo atveju, kai akivaizdu, kad reiktų kreiptis į ES institucijas, piliečiai dažnai abejoja, į ką jie turėtų kreiptis.

Iš 2013 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl ES pilietybės aiškėja, kad tik mažiau negu ketvirtadalis (24 %) piliečių tiki esą neblogai ar labai gerai informuoti, ko jie turėtų imtis, jeigu būtų pažeistos jų ES teisės. Beveik pusė (51 %) apklaustųjų laiko, kad nėra labai gerai informuoti, o kitas ketvirtadalis (23 %) yra įsitikinę, jog jie apskritai nėra supažindinti.

Q5. Ar gerai žinote, ką daryti, jeigu pažeidžiamos Jūsų ES piliečio teisės?

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl ES pilietybės.

Šios išvados buvo patvirtintos vykstant 2012 m. konsultacijoms su visuomene dėl ES pilietybės. Daug apklaustųjų taip pat tvirtino, kad jie nėra girdėję apie klausime nurodytas priemones (SOLVIT, „Europe Direct“, „Your Europe Advice“). Didesnioji visų apklaustųjų dalis nurodė, kad jie pageidautų internetinės priemonės, kurią naudojant būtų galima lengvai suprasti, kuriuo lygiu (ES, nacionaliniu ar vietos) jų klausimą galima geriausiai išspręsti (63 %).

Šaltinis: 2012 m. konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės. Pagrindas: Visi apklaustieji.

Slovėnė Maja Bulgarijoje įsigijo nedidelį butą, tačiau vėliau nustatė, kad jo konstrukcija neatitinka keleto statybos reglamentų reikalavimų ir kad nekilnojamojo turto agentas žinojo apie šią neatitiktį, tačiau šią informaciją nuo Majos nuslėpė. Ji laiko, kad buvo pažeistos jos pagrindinės teisės į nekilnojamąjį turtą, tačiau abejoja, ar ji galėtų pateikti skundą Europos Komisijai, Europos ombudsmenui ar Bulgarijos arba Slovėnijos ombudsmenui. Maja nežino, kad jai derėtų kreiptis į nacionalines vartotojų teisių institucijas.

Vieno langelio principu interneto tarnybų „Jūsų Europa“ ir „Europe Direct“ teikiama informacija ir kitos teminės priemonės, leidžiančios piliečiams praktiškai susipažinti su savo teisėmis, bus toliau plėtojamos. Savo pagrindinėje svetainėje „Europa“ Komisija patogiai nukreips piliečius į tarnybas, galinčias išspręsti jų problemas – ES pagalbos tarnybas ir institucijas arba vietos ar nacionalines instancijas.

11 veiksmas: 2013 m. Komisija ketina suteikti piliečiams galimybę aiškiau ir lengviau susižinoti, kur kreiptis siekiant užtikrinti savo teises, ir šiuo tikslu pagrindinėje svetainėje „Europa“ pateikti vartotojams pritaikytas gaires.

2.6. Dalyvavimas ES demokratiname gyvenime

Piliečių rinkimų teisių nuoseklesnis užtikrinimas ir piliečių skatinimas visapusiškai dalyvauti ES demokratiname gyvenime

Piliečiai ir jų politinis dalyvavimas ES

Esminė Sąjungos pilietybės ypatybė – visiškas ES piliečių dalyvavimas visais lygiais ES demokratiname gyvenime. Vykstant demokratinams procesams esminės informuotumu grindžiamų politinių diskusijų ypatybės yra piliečių telkimas, dialogo plėtimas su pilietine visuomene ir žiniasklaidos priemonių laisvės bei pliuralizmo skatinimas. Dalyvaudami Europos Parlamento rinkimuose piliečiai tiesiogiai prisideda formuojant ES politiką ir kloja Europos Sąjungos atstovaujamosios demokratijos pagrindus. Šeši iš dešimties ES piliečių laiko, kad balsavimas Europos Parlamento rinkimuose yra tinkamiausias būdas užtikrinti, kad

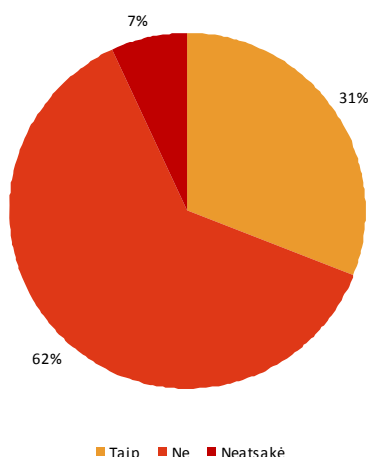
į jų balsą įsiklausytų sprendimus priimančios ES pareigūnai⁶². Komisija neseniai pateikė rekomendacijas, kaip toliau didinti Europos Parlamento rinkimų skaidrumą ir stiprinti piliečių bei ES saitus, ir pabrėžė svarbų Europos politinėms partijoms tenkanti vaidmenį⁶³. Be to, Komisija toliau skatins naudotis Europos piliečių iniciatyvos galimybe.

Siekiant kuo geriau informuoti apie ES pilietybę ir visiems ES piliečiams jos užtikrinamas konkrečias teises, ypač piliečių rinkimų teises, ir dalyvauti priimančias sprendimus ES, Komisija ketina parengti vadovą, kuriame būtų aiškiai, glaustai ir piliečiams patogiai išdėstytos su ES pilietybe siejamos teisės, ir pasirūpinti, kad šis vadovas būtų kuo plačiau paskleistas. Ši vadovą nacionalinės valdžios institucijos galėtų įteikti rinkimų teisės amžiaus sulaukusiam kiekvienam jaunam ES piliečiui bei kitomis progomis, pvz., atėjus įregistruoti kūdikio gimimo, išduodant pasus, įgijus valstybės narės pilietybę, arba šis vadovas kaip mokomoji medžiaga galėtų būti įtrauktas į mokyklų mokymo planus, visų pirma naudojamas pilietybės ugdymo pamokose.

Piliečiai ir jų teisė dalyvauti rinkimuose savo kilmės ES šalyje

Apskritai europiečiai yra įsitikinę, kad ES piliečiai neturėtų prarasti teisės balsuoti savo pilietybės šalies nacionaliniuose rinkimuose vien todėl, kad jie yra persikėlę gyventi į kitą ES šalį (balsavimo teisės atėmimas).

Q19a. Jeigu gyventumėte kitoje ES šalyje, ar sutiktumėte, kad pagrįstai netenkate teisės balsuoti nacionaliniuose rinkimuose toje šalyje, kurios pilietis esate?

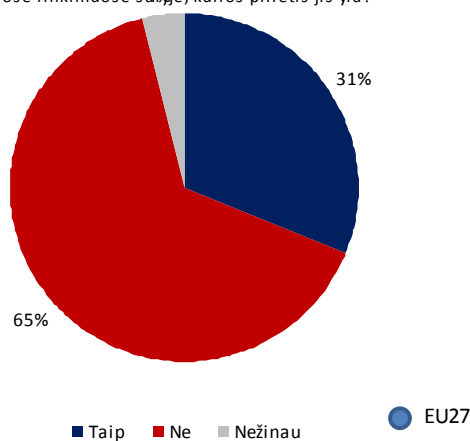

Šaltinis: 2012 m. viešos konsultacijos dėl ES pilietybės. Pagrindas: Visi apklaustieji.

⁶² Europos Parlamento „Eurobarometro“ apklausa Nr. 77.4. Iki 2014 m. Europos Parlamento rinkimų likus dvejiems metams. 2012 m. birželio mėn., http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2012/election_2012/eb77_4_ee2014_synthese_analytique_en.pdf

⁶³ Komisijos rekomendacija dėl demokratinės ir veiksmingos elgsenos skatinimo vykstant rinkimams į Europos Parlamentą, C(2013) 1303.

Q2.1. Tarkime, ES pilietis gyvena kitoje, ne savo kilmės (t.y. kurios pilietybę turi), ES šalyje. Ar manote, kad pagrįsta iš šio piliečio atimti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose šalyje, kurios pilietis jis yra?

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisės.

Danas vyras ir jo žmona susirado juos sudominusią įsidarbinimo galimybę Lenkijoje ir persikėlė ten gyventi, o jų duktė pasiliko Danijoje, kol baigs mokslus. Jie dažnai parvyksta į Kopenhagą, kad susitiktų su savo šeima, draugais ir liktų glaudžiai susiję su Danijos, į kurią jie galiausiai ketina sugrįžti, politinėmis bei socialinėmis permainomis. Tačiau jiems neleidžiama balsuoti nacionaliniuose rinkimuose, nes pagal galiojančius teisės aktus Danijos piliečiams išvykus iš šalies likti rinkėjų sąrašuose leidžiama tik tuo atveju, jeigu šie piliečiai įregistruoja savo ketinimą po dvejų metų sugrįžti.

Nacionalinė balsavimo teisės atėmimo politika, jeigu ji taikoma, paprastai grindžiama tvirtinant, kad po tam tikro užsienyje išgyvento laikotarpio ryšys su gimtąja bendruomene susilpnėja. Šį argumentą dar kartą reiktų įvertinti atsižvelgiant į dabartines socialines ir ekonomines bei technologines permainas, padidėjusias judumo galimybes ir kaskart vis platesnio masto socialinį ir kultūrinį suartėjimą ES. Gyvenant kitoje ES šalyje nuo šiol nebereikia deklaruoti ryšių su kilmės šalimi nutraukimo, kaip anksčiau būdavo reikalaujama. ES piliečiai dabar privalėtų turėti galimybę savo nuožiūra apsispręsti, ar jie ketina dalyvauti politiniame savo gimtosios šalies gyvenime, ar veikiau visas pastangas skirs įsitraukti į priimančiosios bendruomenės politinį gyvenimą. 2013 m. vasario 19 d. surengtame bendrame Europos Parlamento ir Komisijos posėdyje vykstant diskusijoms dėl ES pilietybės taip pat buvo pabrėžtas netinkamumas tokios politikos, kai ES piliečiams neleidžiama naudotis savo esminėmis politinėmis teisėmis vien todėl, kad šie piliečiai pasinaudojo savo pagrindine ES teise laisvai judėti. Pasinaudojusieji savo teise laisvai judėti šiuo atžvilgiu gali atsidurti nepalankioje padėtyje, palyginti su ta situacija, jeigu jie būtų likę namie, arba jeigu jie būtų sutrumpinę buvimo kitoje ES šalyje trukmę. Valstybėse vyksta teismo procesai nacionaliniu lygiu, kuriuose ginčijama nacionalinės balsavimo teisės atėmimo politikos atitikties ES teisei⁶⁴, tačiau prejudicinis klausimas kol kas nėra pateiktas Teisingumo Teismui.

Piliečiai ir jų teisė dalyvauti rinkimuose savo gyvenamojoje ES šalyje

ES pilietybė apima ES piliečių teisę balsuoti ir būti kandidatais šiuos piliečius priimančios šalies savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose tomis pačiomis sąlygomis kaip ir minėtos

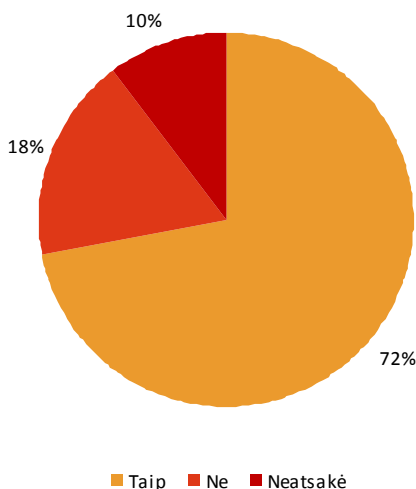
⁶⁴ Pvz., Preston byloje Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas ir Apeliacinis teismas atmetė JK piliečio ieškinį; šis pilietis yra išgyvenęs Ispanijoje daugiau negu 15 metų ir užginčijo jam atimtą balsavimo teisę. Pareiškimas suteikti teisę Aukščiausiajam Teismui pateikti skundą buvo atmestas nedarant nuorodos į prejudicinį sprendimą.

šalies piliečiai. Šios teisės turėjo užtikrinti piliečių ir ne piliečių nediskriminavimo principo taikymą ir suteikti galimybę ES piliečiams aktyviau įsitraukti ir dalyvauti juos priimančios šalies demokratiname gyvenime⁶⁵. Tačiau jos neapėmė svarbiausių politinio dalyvavimo lygių, t. y. nacionalinio lygio ir 13 valstybių narių, kurių regionams suteikti įgaliojimai leisti teisės aktus, regiono lygio⁶⁶.

Ši neatitiktis tiems ES piliečiams, kurie jau yra tapę vietos bendruomenės nariais, užkerta kelią iš tikrųjų veiksmingai reikšti savo nuomonę dėl nacionalinio įstatymų leidėjo priimtų sprendimų, kurie minėtiems piliečiams darys tiesioginį poveikį. Šis vienodo požiūrio neužtikrinimas ir ES piliečių, pasinaudojusių savo pagrindine ES teise laisvai judėti ir gyventi ES, politinio dalyvavimo trūkumas, atrodo, turi didesnės įtakos negu Europos vienijimosi pažanga ir ES piliečių skatinimas dalyvauti politiniame ES gyvenime, ir šių dalykų svarba didėja.

2012 m. konsultacijų su visuomene dėl ES pilietybės ir 2013 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl rinkimų teisių dalyviai, atitinkamai 72 % ir 67 %, laikė, kad valstybės narės piliečiais nesantiems ES piliečiams turėtų būti leidžiama balsuoti priimančiosios šalies nacionaliniuose rinkimuose. Šitaip manančiųjų nuo 2010 m. gerokai padaugėjo (+ 17 procentinių punktų).

**Q19b. Ar gyvendamas kitoje ES valstybėje
narėje, manytumet, kad Jums turėtų būti
suteikta teisė balsuoti tos šalies
nacionaliniuose rinkimuose?**

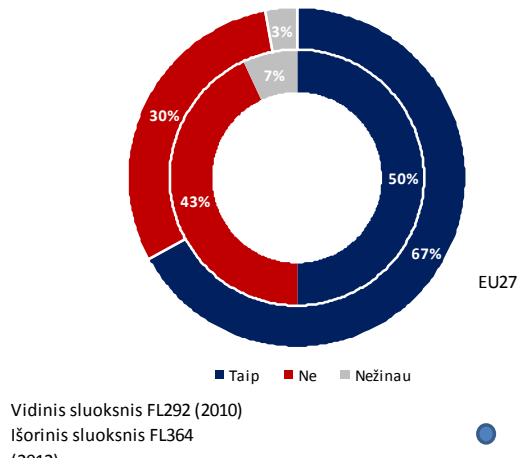

Šaltinis: 2012 m. konsultacijos su visuomene dėl ES pilietybės. Pagrindas: Visi apklaustieji.

⁶⁵ Atitinkamai direktyvų 93/109/EB ir 94/80/EB preambulė.

⁶⁶ 13 valstybių narių, kurių regionams suteikta teisė leisti teisės aktus, būtent Austrija (Länder), Belgija (Région), Čekijos Respublika (Kraje), Danija (Amtskommuner), Vokietija (Länder), Ispanija (Comunidades autónomas), Prancūzija (Région), Italija (2 autonominės provincijos ir 20 regionų), Nyderlandai (provinciale staten), Lenkija (województwo), Slovakija (Kraje), Švedija (Landstingsfullmäktige) ir Jungtinė Karalystė.

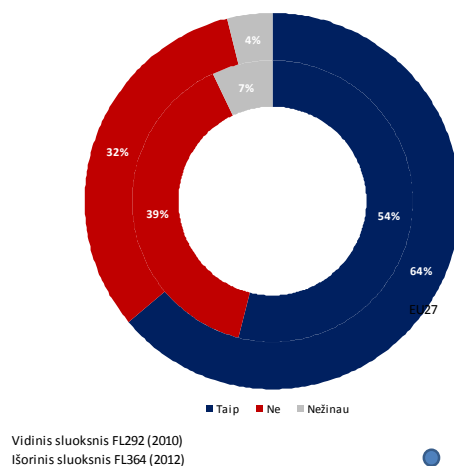
Q2.2. Tarkime, ES pilietis gyvena kitoje, ne savo kilmės (t.y. kurios pilietybę turi), ES šalyje.
Ar manote, kad pagrįsta šiam piliečiui suteikti teisę balsuoti nacionaliniuose rinkimuose šalyje, kurioje jis gyvena?

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisės.

2013 m. „Eurobarometro“ apklausos dėl rinkimų teisės 64 % apklaustųjų laikė, kad ES piliečiams turėtų būti suteikiama teisė dalyvauti regiono rinkimuose (darant prielaidą, kad šie rinkimai rengiami toje šalyje). Dar kartą pabrėžtina, kad šitaip manančiųjų nuo 2010 m. gerokai padaugėjo (+ 10 procentinių punktų).

Q2.3 Tarkime, kad ES pilietis gyvena kitoje, ne savo kilmės (t.y. kurios pilietybės turi), ES šalyje. Ar šis pilietis turėtų turėti teisę balsuoti ir iškelti savo kandidatūrą vietos valdžios rinkimuose šalyje, kurioje gyvena?
Ar šis pilietis turėtų turėti teisę balsuoti ir iškelti savo kandidatūrą vietos valdžios rinkimuose šalyje, kurioje gyvena, jeigu tokie rinkimai ten rengiami?

Šaltinis: 2013 m. „Eurobarometro“ apklausa dėl rinkimų teisės.

Suteikus galimybę kitoje ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams apsispręsti, atsižvelgiant į ryšius, kuriuos jie yra išlaikę su savo pilietybės valstybe nare, ir jų įsitraukimą į gyvenamosios valstybės narės gyvenimą, kurioje iš šių dviejų šalių jie nori naudotis pagrindinėmis savo politinėmis teisėmis, būtų suteikta nauja paskata juos įtraukti į Sąjungos demokratinį gyvenimą ir jame dalyvauti. Siekis užtikrinti su ES pilietybe siejamų teisių

nuoseklų užtikrinimą yra apibrėžiamas pačioje Sutartyje (pvz., SESV 25 straipsnis). Atsižvelgdama į platesnius svarstymus apie būsimos Europos Sąjungos sandarą Komisija išnagrinės būdus, kuriuos taikant ES piliečiams būtų suteikta galimybė dalyvauti nacionaliniuose ir regiono rinkimuose jų gyvenamojoje šalyje.

Piliečiai ir jų galimybės dalyvauti Europos masto diskusijose

Šiuo metu 68 % ES piliečių laiko, kad jie nėra tinkamai informuojami apie Europos reikalus. Iš ES idėjoms nepritariančiųjų 74 % žmonių patys tvirtina, kad jie nėra reikiamai informuojami apie ES. Nors kaskart vis plačiau naudojamosi internetu ir socialine žiniasklaida, visų pirma ja naudojasi jaunesni piliečiai, kol kas daugiausia žmonių (58 %) renkasi televiziją, kai jie pageidauja būti informuojami apie Europos reikalus.⁶⁷ Įgyvendinant Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą⁶⁸ skatinamas žiniasklaidos pliuralizmas ir šiuo tikslu nacionalinės rinkos atveriamos kitų ES šalių transliuotojams ir užsakomųjų vaizdo programų teikėjams. Be to, naudojantis internetu užsitikrinama lengvesnė prieiga prie kitose valstybėse narėse sukurtų produktų. Tačiau nacionaliniai TV kanalai apie su Europa susijusius dalykus praneša laikydamiesi nacionalinio požiūrio, kuris skiriamas nacionaliniams žiūrovams. Piliečiams teikiant informaciją apie Europos klausimus remiantis europiniu požiūriu, tačiau taip pat atsižvelgiant į kitų valstybių narių nacionalines perspektyvas, būtų galima išplėsti Europos viešąją erdvę ir paskatinti informuotumu grindžiamas demokratines diskusijas⁶⁹.

12 veiksmas: Komisija:

- *skatina ES piliečius nuosekliau domėtis savo ES pilietybės teisėmis, ypač rinkimų teisėmis, ir šiuo tikslu ketina 2014 m. gegužės mėn. Europos dieną išleisti vadovą, kuriame aiškia ir paprasta kalba būtų išdėstytos ES piliečių teisės;*
- *pateikia rekomendacijas, kuriose siūlomi veiksmingi būdai suteikti kitoje ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams galimybes visapusiškai dalyvauti ES demokratiame gyvenime, ir šiuo tikslu užtikrinti jų teisę balsuoti savo kilmės šalies nacionaliniuose rinkimuose;*
- *2013 m. nagrinėja Europos viešosios erdvės stiprinimo ir plėtros būdus remiantis nacionalinėmis ir Europos struktūromis siekiant pašalinti dabartinį viešosios nuomonės pasiskirstymą nacionaliniu pagrindu.*

⁶⁷ Standartinė „Eurobarometro“ apklausa Nr. 78 – ataskaita apie žiniasklaidos priemonių naudojimą Europos Sąjungoje, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb78/eb78_media_en.pdf.

⁶⁸ Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo (Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva), OL L 95, p. 1–24.

⁶⁹ Žr. Komisijos Pirmininko J. M. Barroso 2012 m. kalbą apie Sąjungos padėtį: „Norėčiau, kad Europos viešoji erdvė būtų plečiama ir kad joje Europos klausimai būtų aptariami ir nagrinėjami remiantis Europos požiūriu. Mes negalime toliau mėginti spręsti Europos klausimus viso labo priimdami nacionalinius sprendimus“, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_en.htm; žr. taip pat 2010 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento rezoliuciją „Dėl žurnalistikos ir naujų žiniasklaidos priemonių – viešosios erdvės kūrimas Europoje“ (2010/2015 (INI)) ir 2013 m. vasario 22 d. Vokietijos Federalinio Prezidento Joachimo Gauko kalbą apie Europos klausimus, <http://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/EN/JoachimGauck/Reden/2013/130222-Europe.html>

3. IŠVADA: NAUJAS AKSTINAS ES PILIETYBEI

Rengdama **2013 m. ES pilietybės ataskaitą** ir organizuodama ją rengiant atliktas **plataus masto konsultacijas** Komisija rėmėsi piliečių patirtimi siekdama užtikrinti, kad jie galėtų naudotis visomis ES teisėmis ir patirti naudą, kurią kiekvienas pilietis kiekvieną dieną gali gauti iš Sąjungos pilietybės.

Ataskaita ir su ja susiję svarstymai tėra etapai kartu su **Europos piliečių metais**⁷⁰ ir vykstančiais **Piliečių dialogais**⁷¹, siekiant piliečius ir politikus, specialistus ir pilietinę visuomenę įtraukti į pasiruošimą 2014 m. Europos Parlamento rinkimams, skatinti įsitraukti į **sąveikiuosius svarstymus apie stipresnės ir dar glaudesnės Sąjungos, kurioje pilietis yra visų jos veiksmų pagrindas, kūrimo būdus.**

Pirmininkas Barroso savo 2012 m. kalboje apie Sąjungos padėtį pabrėžė, kad „Europa turi būti dar demokratiškesnė“. ES piliečiai turi toliau įgyvendinti Europos projektą, jeigu jie įžvelgia konkrečią naudą sau ir savo šeimoms ir jeigu pritaria projekto tikslui ir jo vizijai bei yra įsitraukę į procesą.

⁷⁰ <http://europa.eu/citizens-2013/>

⁷¹ http://ec.europa.eu/european-debate/index_en.htm

1 PRIEDAS

Tolesni veiksmai po 2010 m. ES pilietybės ataskaitos: 25 užbaigti veiksmai

2010 m. ES pilietybės ataskaitoje apibrėžti 25 veiksmai, kurių Komisija ketina imtis, siekdama pašalinti pagrindines kliūtis, išskylančias savo ES teisėmis skirtingais kasdienio gyvenimo atvejais pageidaujantiems pasinaudoti ES piliečiams. Šiame priede išvardyti pagrindiniai veiksmai, kurių Komisija turi imtis vykdydama 2010 m. savo įsipareigojimus⁷².

1 veiksmas. Suteikti teisinį aiškimą dėl tarptautinių porų nuosavybės teisių

2011 m. kovo 16 d. Komisija priėmė **du reglamentų dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo pasiūlymus**

– dėl sutuoktinių turto teisinio režimo⁷³, ir

– dėl registruotos partnerystės turtinių pasekmių⁷⁴.

Tarptautinėms poroms, pageidaujančioms tvarkyti su nuosavybe susijusius klausimus, jeigu pora nusprendžia skirtis, gyventi skyrium ar mirus sutuoktiniui, pasiūlytais reglamentais siekiama padėti nustatyti taikytiną teisę ir kompetentingą teismą. Į reglamentas taip pat įtrauktos teismų sprendimų dėl porų turto pripažinimo ir jų vykdymo užtikrinimo taisyklės visose valstybėse narėse taikant vienodą procedūrą. Apskaičiuota, kad atsižvelgiant į bylos sudėtingumą poros iš kiekvienos bylos gali sutaupyti vidutiniškai 2 000–3 000 EUR.

2 ir 3 veiksmai. Nepatogių ir brangių su tarpvalstybiniu civilinės būklės dokumentų naudojimu susijusių formalumų panaikinimas ir galimybės kreiptis į teismą kitoje valstybėje narėje palengvinimas

2 veiksmas

2010 m. gruodžio 14 d. Komisija paskelbė **žaliąją knygą „Mažiau administracinių formalumų piliečiams: skatinti laisvą viešųjų dokumentų judėjimą ir civilinės būklės dokumentų pasekmių pripažinimą“**⁷⁵ ir pradėjo iki 2011 m. gegužės 10 d. trukusias **konsultacijas su visuomene. 2013 m. balandžio 24 d. Komisija pateikė reglamento pasiūlymą**⁷⁶; taikant šį reglamentą susiklosčius tarpvalstybinėms situacijoms (pvz., gimimo, mirties ar santuokos pažymėjimai arba su nekilnojamuoju turtu susiję dokumentai) piliečiams būtų lengviau išsirūpinti reikalingų viešųjų dokumentų patvirtinimą. Siūlomomis taisyklėmis būtų sumažinamos biurokratinės kliūtys ir supaprastinami administraciniai formalumai. Be to, būtų sumažinamos su viešųjų dokumentų naudojimu ES susijusios jų vertimo išlaidos. Pasiūlyme taip pat nustatomos daugiakalbės ES taikytinos, be kita ko, gimimo, mirties ir santuokos pažymėjimo formos.

3 veiksmas

2010 m. liepos mėn. Komisija atidarė **[Europos e. teisingumo portalą](#)**, t. y. **vieno langelio principu veikiantį elektroninį portalą, kuriuo naudojantis užsitikrinama teisė kreiptis į teismą visoje ES**. Su tokiais gyvenimo įvykiais kaip skyrybos, mirtis, bylinėjimasis ar netgi

⁷² 2010 m. ataskaitoje pateiktų 25 veiksmų tolesnės priemonės bus reguliariai atnaujinamos, http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/redirect/factsheets/pdf/table_of_actions_en.pdf.

⁷³ COM(2011) 126.

⁷⁴ COM(2011) 127/2.

⁷⁵ COM(2010) 747.

⁷⁶ Reglamento dėl laisvo piliečių judėjimo ir ūkio subjektų skatinimo paprastinant tam tikrų viešųjų dokumentų priėmimą Europos Sąjungoje ir iš dalies keičiančio Reglamentą (ES) Nr. 1024/2012 pasiūlymas, COM(2013) 228.

gyvenamosios vietos pakeitimas susiduriantys piliečiai, siekdami užtikrinti savo teises kitos ES šalies teisme, gali negaišdami laiko susirasti atsakymus į įvairius klausimus. Visų pirma jie gali kitoje šalyje susirasti praktikuojantį teisininką, susižinoti, kaip išvengti brangiai kainuojančių teismo bylų renkantis tarpininkavimą, kur pradėti civilinį procesą, kurios valstybės narės teisė taikoma jų bylose ir ar piliečiams numatyta skirti teisinę pagalbą.

4 ir 5 veiksmai. Įtariamųjų ir apkaltintųjų baudžiamosiose bylose bei nusikaltimų aukų apsaugos gerinimas

4 veiksmas

Siekdama užtikrinti, kad kiekvienam kaltinamajam baudžiamosiose bylose būtų garantuojamos tam tikros pagrindinės teisės – nepaisant jų pilietybės ir neatsižvelgiant, kurioje ES šalyje byla nagrinėjama – 2011 m. birželio 8 d. **Komisija pateikė direktyvos⁷⁷ dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir teisės susisiekti po sulaikymo pasiūlymą.** Šiame pasiūlyme nustatomi visoje ES taikomi teisės įtariamiesiems ir kaltinamiesiems asmenims naudotis teisininko paslaugomis ir sulaikytųjų teisės susisiekti su jų pasirinktais asmenimis, t. y. giminaičiais, darbdaviu ar konsuline įstaiga, būtinieji standartai⁷⁸.

5 veiksmas

2011 m. gegužės 18 d. Komisija pateikė:

- **komunikatą dėl „aukų teisių tinkamesnio užtikrinimo ES“⁷⁹**, kuriame išdėstoma Komisijos pozicija dėl su nusikaltimų aukomis susijusių veiksmų;
- **direktyvos, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai⁸⁰**, pasiūlymą siekiant esamas nacionalines priemones papildyti visoje ES taikomais būtiniausiais standartais, kad kiekviena auka galėtų naudotis tomis pačiomis pagrindinėmis teisėmis nepaisant asmenų pilietybės ir valstybės narės, kurioje padaromas nusikaltimas; ir
- **reglamento dėl apsaugos priemonių tarpusavio pripažinimo civilinėse bylose⁸¹ pasiūlymą** (papildančio 2012 m. direktyvą dėl Europos apsaugos orderio⁸², kuris taikomas baudžiamosios apsaugos priemonėms). **Pasiūlymu siekiama užtikrinti, kad prievartos aukos, vykdomos ar persikeldamos į kitą ES šalį, galėtų toliau naudotis apsaugos nuo nusikaltėlio priemonėmis.**

Atsižvelgiant į Komisijos pasiūlymą, **2012 m. spalio 25 d. buvo priimta Direktyva 2012/29/ES⁸³, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai.** Taikant būtiniausias direktyvoje nustatytas taisykles, be kita ko, užtikrinama, kad su aukomis būtų elgiamasi pagarbiai, jos būtų supažindinamos su jų

⁷⁷ COM(2011) 326.

⁷⁸ Šis pasiūlymas yra viena iš priemonių, pateiktų siekiant visoje ES užtikrinti aiškias teises ir apsaugoti pagrindines žmonių teises į sąžiningą teismą ir teisę į gynybą. [Direktyva](#) dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese įsigaliojo 2010 m. lapkričio 10 d. ir į nacionalinę teisę turi būti perkelta iki 2013 m. spalio 27 d., o [Direktyva](#) dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese įsigaliojo 2012 m. birželio 21 d. ir į nacionalinę teisę turėtų būti perkelta iki 2014 m. birželio 2 d.

⁷⁹ COM(2011) 274.

⁸⁰ COM(2011) 275.

⁸¹ COM(2011) 276.

⁸² 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/99/ES (OL L 338, p. 2).

⁸³ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/29/ES, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR (OL L 315, p. 57).

teisėmis, savo byla ir galėtų aktyviai dalyvauti teismo procese. Taikant minėtus standartus taip pat užtikrinama, kad pagalba aukoms būtų teikiama visose valstybėse narėse ir nustatomos aukos, kurioms, atsižvelgiant į jų pažeidžiamumą (įskaitant vaikus), reikalinga speciali ir tinkama apsauga.

6 veiksmas. Su mokesčių mokėjimu susijusių klausimų sprendimas susiklosčius tarpvalstybinėms situacijoms, ypač automobilių mokesčių klausimu⁸⁴, ir automobilio pakartotinės registracijos procedūros paprastinimas

2010 m. gruodžio 20 d.⁸⁵ Komisija paskelbė **komunikatą „Tarpvalstybinių mokestinių kliūčių panaikinimas ES piliečiams“**, kuriame apibūdinti svarbūs mokesčių klausimai, ES piliečiams išskylantys susiklosčius tarpvalstybinei situacijai, ir kuriame Komisija įvardijo savo ketinimą pateikti pasiūlymus dėl tam tikrų sričių bei apskritai padėti valstybėms narėms savo mokesčių sistemas pertvarkyti taip, kad jos būtų darnesnės ir tinkamesnės bendradarbiauti ES piliečių reikmėms. Be to, Komisija nustatė ES teisės pažeidimus ir ėmėsi veiksmų prieš atitinkamas valstybes nares, jeigu būtina.

2011 m. lapkričio 11 d.⁸⁶ **komunikate „Dvigubas apmokestinimas bendrojoje rinkoje“** apibrėžti išskylantys pagrindiniai dvigubo apmokestinimo ES klausimai ir išvardytos konkrečios priemonės, kurias Komisija siūlys valstybėms narėms siekiant spręsti minėtus klausimus, pvz., forumo dvigubo apmokestinimo klausimais įsteigimas ir siūlymas valstybėms narėms priimti elgesio kodeksą bei nustatyti ginčų sprendimo tvarką.

Be to, 2011 m. gruodžio 15 d. Komisija patvirtino **išsamią iniciatyvą dėl paveldimo turto apmokestinimo, įskaitant rekomendaciją⁸⁷**, kuria siekiama valstybės nares paskatinti spręsti to paties paveldimo turto dvigubo ar daugkartinio apmokestinimo klausimus. Komisija valstybėms narėms taip pat pateikė gaires, kurias taikydamos jos sukurtų nediskriminacinę paveldimo turto apmokestinimo tvarką. Komisija taip pat išnagrinėjo valstybių narių mokesčių nuostatas, taikomas turtą paveldint kitoje valstybėje, ir atitinkamoms valstybėms narėms taikė priemones, jeigu būtina. 2014 m. Komisija ketina pateikti ataskaitą.

Siekdama nustatyti, kokių sunkumų kyla ES piliečiams, pageidaujantiems įregistruoti automobilius, kurie anksčiau buvę įregistruoti kitoje valstybėje narėje, Komisija pradėjo **konsultacijas su visuomene**, kurios truko nuo 2011 m. kovo 3 d. iki gegužės 26 d. Atsižvelgdama į šias konsultacijas 2012 m. balandžio 4 d. Komisija priėmė **reglamento dėl pakartotinio registravimo procedūrų geroko supaprastinimo⁸⁸ pasiūlymą**. Šia iniciatyva taip pat siekiama sumažinti nebūtiną administracinę naštą, o įgyvendinus šią iniciatyvą verslas, piliečiai ir registracijos institucijos per metus sutaupytų bent 1,5 mlrd. EUR.

Siekdama spręsti ES piliečiams kylančius su tarpvalstybiniu automobilių apmokestinimu susijusius klausimus 2012 m. gruodžio 14 d. Komisija pateikė **komunikatą „Bendrosios rinkos stiprinimas šalinant su lengvaisiais automobiliais susijusias tarpvalstybines mokesčines kliūtis“⁸⁹**, kuriame paaiškino ES taisykles mokant lengvųjų automobilių mokesčius ir pateikė gerą patirtį, kurią turėtų taikyti valstybės narės, pvz., piliečių informavimas apie jų teises ir įpareigojimus mokant automobilių mokesčius susiklosčius tarpvalstybinei situacijai ir dalies registracijos mokesčio grąžinimas už tuos automobilius,

⁸⁴ Įskaitant registracijos ir naudojimo mokesčius.

⁸⁵ COM(2010) 769.

⁸⁶ COM(2011) 712.

⁸⁷ 2011/856/ES.

⁸⁸ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo paprastinama kitoje valstybėje narėje įregistruotų variklinių transporto priemonių perkėlimo bendrojoje rinkoje tvarka, pasiūlymas, COM(2012) 164.

⁸⁹ COM(2012) 756.

kurie visam laikui perkeliama į kitą valstybę narę, siekiant išvengti dvigubo apmokestinimo. Pridedamame tarnybų darbo dokumente Komisija⁹⁰ apžvelgia ES piliečiams ir ekonominės veiklos vykdytojams pagal ES teisę prieinamas teisinės apsaugos priemones.

7 veiksmas. Pagalba ES piliečiams naudojantis tarpvalstybinėmis sveikatos priežiūros paslaugomis ir e. sveikatos technologijomis.

Direktyva 2011/24/ES dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas⁹¹ įsigaliojo 2011 m. balandžio 24 d. ir į nacionalinę teisę turėtų būti perkelta iki 2013 m. spalio 25 d. Direktyvoje apibrėžtos pacientų teisės gauti kokybiškas gydymo paslaugas kitose ES valstybėse narėse ir sulaukti kompensacijos už šių paslaugų išlaidas.

Direktyva 2011/24/ES nustatomas **Nacionalinių institucijų e. sveikatos tinklas**, vadinamasis e. sveikatos tinklas. Vienas iš šiam tinklui išskeltų tikslų – parengti gaires, kuriose būtų apibrėžtas būtinas paciento duomenų rinkinys siekiant valstybėms narėms palengvinti galimybę keistis šiais duomenimis⁹². Be to, naudojant tinklą būtų užtikrinama parama valstybėms narėms kuriant bendrąsias tapatybės nustatymo ir autentifikavimo priemones siekiant palengvinti duomenų perdavimą.

Siekdama paaiškinti teikiant tarpvalstybines telemedicinos paslaugas taikomą teisinę sistemą **2012 m. gruodžio 6 d. Komisija taip pat paskelbė tarnybų darbo dokumentą dėl galiojančių ES teisės aktų taikymo telemedicinos paslaugoms**⁹³. Šis dokumentas pridodamas prie Komisijos e. sveikatos 2012–2020 m. veiksmų plano, kuriame išdėstyti ES veiksmai plėtojant e. sveikatos sistemą bei pacientų ir sveikatos priežiūros darbuotojų įgaliojimai naudojantis e. sveikatos sistema.

Galiausiai siekiant europiečiams **užtikrinti saugią prieigą prie jų medicinos duomenų naudojantis internetu** Komisija skiria lėšų – nuo 2012 m. sausio mėn. iki 2014 m. pabaigos – **dviem bandomiesiems projektams**⁹⁴, aprėpiantiems daugiau negu 20 regionų įvairiose valstybėse narėse.

8 veiksmas. Visiškas konsulinės apsaugos užtikrinimas į keblią padėtį trečiosiose šalyse patekusiems ES piliečiams

2011 m. kovo 23 d. Komisija pateikė **komunikatą „ES piliečių konsulinė apsauga trečiosiose šalyse: Dabartinė padėtis ir ateities perspektyvos“**⁹⁵, kuriame išdėstė konkrečius veiksmus, kurių imantis visų valstybių narių diplomatinės ir konsulinės institucijos veiksmingiau užtikrintų ES piliečių teises gauti pagalbą trečiosiose šalyse, įskaitant krizių laikotarpius. Tą pačią dieną **Komisija atidavė naudoti piliečiams skirtą specialią svetainę konsulinės apsaugos klausimais**⁹⁶, kurioje pateikiama bendrojo pobūdžio informacija apie konsulinę apsaugą, nurodomi konsulinių ir diplomatinėjų atstovybių adresai ne ES šalyse ir užtikrinama prieiga prie visų valstybių narių parengtų su kelionėmis susijusių rekomendacijų.

⁹⁰ SWD(2012) 429.

⁹¹ 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl pacientų teisių į tarpvalstybines sveikatos priežiūros paslaugas įgyvendinimo (OL L 88, p. 45).

⁹² Šiuo tikslu tinklas remiamas e. sveikatos valdymo iniciatyvos bendrais veiksmais (eHGI) ir Bendrais veiksmais dėl pacientų registrų (PARENT).

⁹³ SWD(2012) 414.

⁹⁴ Projektai [SUSTAINS](#) ir [PALENTE](#).

⁹⁵ COM(2011) 149.

⁹⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

2011 m. gruodžio 14 d. Komisija **priėmė direktyvos dėl ES piliečių konsulinės apsaugos užsienyje**⁹⁷ pasiūlymą.

9, 10, 11 ir 12 veiksmai. Išsamiau piliečius informuoti ir užtikrinti jiems galimybę naudotis savo teisėmis perkant turizmo paslaugų paketus ir keliaujant kaip keleiviams ar turistams, šalinti neįgaliesiems iškytančias kliūtis

9 veiksmas

Komisija nuodugniai įvertino kelionių paketų rinką, įskaitant įmanomas politikos galimybes, kad būtų atsižvelgiama į šios rinkos pokyčius po galiojančios direktyvos priėmimo 1990 m. Šiems pokyčiams, pvz., priskirtinas interneto, kuris naudojamas kaip paskirstymo priemonė, atsiradimas ir jo plėtra, paskatinusi vartotojus keisti savo atostogų organizavimo būdus. Komisija pastaruoju metu surengė keletą konsultacijų su vartotojų organizacijomis, sektoriaus suinteresuotosiomis šalimis ir valstybėmis narėmis, todėl tikimasi, kad 2013 m. vasarą Komisija paskelbs savo pasiūlymą dėl tolesnių veiksmų.

10 veiksmas

Taikant 2012 m. ir 2013 m. įsigaliojusius naujus Europos teisės aktus užtikrinama, kad keleiviai bet kur Europoje galėtų naudotis panašiomis pagrindinėmis teisėmis nepaisant, ar jie keliauja orlaiviu, traukiniu, laivu ar autobusu: **Reglamentas (ES) Nr. 1177/2010**⁹⁸ **dėl jūrų ir vidaus vandenų keliais vykstančių keleivių teisių** įsigaliojo 2011 m. sausio 6 d., o **Reglamentas (ES) Nr. 181/2011**⁹⁹ **dėl miesto ir tolimojo susisiekimo autobusų transporto keleivių teisių** įsigaliojo 2011 m. kovo 20 d. Taikant šias naujas taisykles užtikrinama, kad visų minėtų rūšių transportu keliaujantiems keleiviams būtų užtikrinama teisė gauti informaciją ir pagalbą, jeigu jų kelionės metu atsiranda nesklandumų. Apsauga ir nemokama pagalba visų pirma galės pasinaudoti keliaujantys neįgalieji ir asmenys su judėjimo negalia.

2010–2012 m. Komisija surengė **informavimo kampaniją Europos mastu apie keleivių teises**; informacija apie oro ir geležinkelių transporto keleivių teises teikta visoje Europoje, įskaitant „Oro uosto dieną“, t. y. informacijos teikimą 28 Europos oro uostuose 2012 m. liepos 4 d. Komisija informavimą apie visų rūšių transportu vykstančių keleivių teises tęs toliau ir šiuo tikslu surengs naują visai Europai skirtą informavimo kampaniją, kurią numatoma pradėti 2013 m. ir tęsti iki 2015 m. vidurio.

Be to, 2013 n, kovo 13 d. Komisija pasiūlė peržiūrėti oro transporto keleivių teises¹⁰⁰, o tai leistų geriau įgyvendinti šias teises, nes būtų išaiškinti teisiniai dokumentai, pagerintas vykdymo užtikrinimas ir patobulintos skundų nagrinėjimo procedūros.

11 veiksmas

2010 m. lapkričio 15 d. Komisija priėmė **2010–2020 m. strategiją dėl negalios**¹⁰¹. Šia strategija siekiama neįgaliesiems suteikti galimybę naudotis savo teisėmis ir visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime. Įgyvendinant strategiją norima pašalinti kliūtis aštuoniose

⁹⁷ COM(2011) 881.

⁹⁸ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl jūrų ir vidaus vandenų keliais vykstančių keleivių teisių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 (OL L 334, p. 1).

⁹⁹ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl miesto ir tolimojo susisiekimo autobusų transporto keleivių teisių, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004, OL L 55, p. 1.

¹⁰⁰ COM(2013) 130.

¹⁰¹ COM(2010) 636.

pagrindinėse srityse: tinkamumas, dalyvavimas, lygybė, užimtumas, švietimas ir mokymas, socialinė apsauga ir sveikata.

2011 m. balandžio 11 d. Komisija pateikė **ataskaitą dėl Reglamento (EB) Nr. 1107/2006 dėl neįgalių asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru**¹⁰², kurioje nurodytos daugiausia sunkumų sukeliančios reglamento įgyvendinimo sritys. Imdamasi tolesnių veiksmų po šios ataskaitos pateikimo, 2012 m. birželio mėn. Komisija **nacionalinėms institucijoms ir oro vežėjų suinteresuotosioms šalims paskelbė gaires**¹⁰³, kuriose pateikė paaiškinimus ir kuriomis siekta pagerinti reglamento taikymą. 2013 m. viduryje Komisijos pradžioje naujoje informavimo kampanijoje numatoma imtis neįgaliesiems keleiviams ir keleiviams su judėjimo negalia skirtų specialių veiksmų. 2013 m. kovo 11 d. Komisija priėmė **Direktyvą 2013/9/ES**¹⁰⁴, kuria nustatomi išsamūs esminiai geležinkelių sistemos prieinamumo neįgaliesiems keleiviams ir keleiviams su judėjimo negalia reikalavimai.

Kiti Komisijos veiksmai susiję su tebevykstančiu **urbanistinės aplinkos tinkamumo suvienodinimo procesu**. Komisija atliko tyrimą, kuriame apibūdino skirtingą padėtį ES, ir pateikė daugiau negu 250 reglamentų, standartų ir gairių apžvalgą. 2013 m. Komisija imsis kitų veiksmų Europos standartui parengti.

Be to, 2012 m. gruodžio 3 d. Komisija trečią kartą paskelbė **apdovanojimą už miesto tinkamumą**. Šis apdovanojimas kiekvienais metais įteikiamas Europos neįgaliųjų dieną; juo pagerbiami daugiau nei 50 000 gyventojų turintys miestai, kuriuose imamasi pavyzdinių iniciatyvų pagerinti urbanistinės aplinkos tinkamumą. 2012 m. minėtas apdovanojimas įteiktas Berlynui, 2011 m. – Zalcburgui, o 2010 m. – Avilai.

Galiausiai Komisija organizavo nuo 2011 m. gruodžio 12 d. iki 2012 m. vasario 29 d. trukusias **viešas konsultacijas**, į kurias atsižvelgiant bus rengiamas **Europos prieinamumo aktas**. Šia iniciatyva siekiama užtikrinti, kad valstybėse narėse neįgalieji turėtų prieigą prie svarbių prekių ir paslaugų. Ji bus naudinga ir asmenims su judėjimo negalia, pvz., vyresnio amžiaus žmonėms.

12 veiksmas

Siekdama padidinti vartotojų pasitikėjimą turizmo paslaugomis Komisija rengia Europos kokybės ženklą siekiant užtikrinti vartotojams siūlomų paslaugų kokybės vertinimo nuoseklumą. Komisija taip pat siekia didinti atostogauti galinčių piliečių skaičių nepaisant jų negalios ar su amžiumi arba ekonomine krize susijusių sunkumų. Šiuo tikslu Komisija siekia užtikrinti geresnį ūkio subjektų informavimą apie investavimo į prieinamumą privalumus, skatina turizmą ne sezono metu ir imasi specialios komunikacinės veiklos, kad būtų remiamos tvarios turizmo veiklos vietovės.

13 ir 14 veiksmai. Vartotojų informavimas apie jų teises ir galiojančias žalos atlyginimo bei vartotojų ginčų sprendimo ne teismine tvarka ir mažomis sąnaudomis palengvinančias prieinamas priemones

13 veiksmas

¹⁰² Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1107/2006 dėl neįgalių asmenų ir ribotos judėsenos asmenų teisių keliaujant oru veikimo ir poveikio, COM(2011) 166.

¹⁰³ SWD(2012) 171, http://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/air/doc/prm/2012-06-11-swd-2012-171_en.pdf

¹⁰⁴ Komisijos direktyva, iš dalies keičianti Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/57/EB dėl geležinkelių sistemos sąveikos Bendrijoje III priedą, OL L 68, p. 55.

Siekdama Europos skaitmeninėje darbotvarkėje iškeltų informavimo apie piliečių „skaitmenines teises“ ir geresnio jų supratimo tikslų 2012 m. gruodžio 17 d. Komisija pateikė **ES interneto teisių kodeksą**¹⁰⁵. Šiame kodekse naujos teisės nėra nustatytos, tačiau *skaidriai ir suprantamai* išdėstyti esminiai pagal ES teisę galiojantys principai ir piliečių teisės, apsaugančios piliečius, kai jie naudojami interneto paslaugomis, perka prekes internetu, arba kilus piliečių ginčui su šių paslaugų teikėjais. Nors paties kodekso įgyvendinimas nėra užtikrinamas, tačiau konkrečios teisės ir principai įgyvendinami pagal nacionalinius teisės aktus, kuriais ES taisyklės perkeliamos į nacionalinę teisę ir kurie grindžiami šiomis taisyklėmis.

14 veiksmas

Siekdama ES palengvinti greitą ir mažomis sąnaudomis vartotojų ginčų sprendimą ne teismine tvarka 2011 m. lapkričio 29 d. Komisija pateikė teisės aktų rinkinį, sudarytą iš direktyvos dėl vartotojų ginčų alternatyvaus sprendimo (GAS)¹⁰⁶ pasiūlymo ir reglamento dėl vartotojų ginčų elektroninio sprendimo (GES)¹⁰⁷ pasiūlymo. Europos Parlamentas ir Taryba abu sprendimus priėmė 2012 m. gruodžio mėn. Teisės aktus numatoma skelbti 2013 m. birželio mėn.

– Taikant **Direktyvą dėl vartotojų GAS** vartotojams suteikiama teisė ginčus su prekybininkais spręsti ne teismine tvarka, jeigu vartotojo netenkina įsigytas produktas ar suteikta paslauga (išskyrus sveikatos ir švietimo sektorių ginčus), ir šiuo tikslu pasitelkiamas GAS (ginčų alternatyvaus sprendimo) subjektas (pvz., taikintojas, tarpininkas, arbitras, ombudsmenas, skundų nagrinėjimo taryba ir t.t.). GAS subjektas turėtų atsižvelgti į konkrečius reikalavimus (pvz., skaidrumo, nepriklausomumo, sąžiningumo ir veiksmingumo), o taikomos procedūros rezultatą pateikti per 90 dienų. Interneto prekybininkai vartotojus taip pat turi informuoti apie GAS procedūrą.

– Taikant **reglamentą dėl vartotojų GES** (ginčų elektroninio sprendimo) sukurama visą ES apimanči interneto platforma, kuria naudojantis vartotojams ir ūkio subjektams sukurama viena vieta, kurioje per 90 dienų vien interneto ryšiu galima išspręsti su pirkiniais, įsigytais internetu, susijusius ginčus. Interneto prekybininkai vartotojus taip pat turi informuoti apie GES procedūrą.

GAS ir GES procedūros yra greitesnės, pigesnės ir lengvesnės procedūros negu teismo procesai; tikimasi, kad jas taikant Europoje vartotojai per metus sutaupytų apie 22,5 mlrd. EUR.

Komisija ketina imtis kitų tarpininkavimo taikymą skatinančių veiksmų, nes pasirinkus tarpininkavimą būtų sutaupoma piliečių laiko ir pinigų. ES tarpininkavimo taisyklės išdėstytos 2008 m. gegužės 21 d. priimtoje direktyvoje¹⁰⁸, kurią į nacionalinę teisę valstybės narės privalėjo perkelti iki 2011 m. gegužės 21 d. 2012 m. liepos mėn. Komisija pradėjo tyrimą, siekdama nuodugniai įvertinti, kaip valstybės narės direktyvą perkelia į nacionalinę teisę, taip pat norėta daugiau dėmesio skirti skatinimui, kuriuo būtų raginama piliečių reikmes

¹⁰⁵ Išsami kodekso versija ir santraukos pateiktos svetainėje „[Digital Agenda for Europe](#)“; supaprastinta versija paskelbta portale „[Your Europe-Citizens](#)“ (žr. naują sekciją „[Online rights](#)“).

¹⁰⁶ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl vartotojų ginčų alternatyvaus sprendimo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2009/22/EB (Direktyva dėl vartotojų GAS), pasiūlymas, COM(2011) 793.

¹⁰⁷ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl vartotojų ginčų elektroninio sprendimo (Reglamentas dėl vartotojų GES) pasiūlymas, COM(2011) 794.

¹⁰⁸ 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų.

atitinkančiam teisingumui kuo dažniau pasitelkti tarpininkavimą. Atlikus šią analizę Komisija taip pat galėtų apsispręsti, ar būtina imtis kitų veiksmų.

15 ir 16 veiksmai. ES piliečių judėjimo ES teritorijoje lengvinimas ir jų galimybių naudotis savo socialinio draudimo teisėmis plėtimas

15 veiksmas

Komisija vykdo **griežtą vykdymo užtikrinimo** politiką, siekdama garantuoti, kad ES laisvo judėjimo taisyklės visoje Europos Sąjungoje būtų išsamiai ir nuosekliai perkeltamos į nacionalinę teisę bei taikomos. Vykdyta politika buvo sėkminga – dauguma valstybių narių iš dalies pakeitė savo teisės aktus arba įsipareigojo iki nustatyto termino priimti pataisymus, kuriais be išlygų būtų užtikrinamas minėtų taisyklių taikymas. Buvo išspręsti šie klausimai: reikalavimų neatitinkantis ar neišsamus perkėlimas į nacionalinę teisę ES teisės nuostatų dėl Sąjungos piliečių šeimos narių teisių įvažiuoti ir gyventi, įskaitant tos pačios lyties partnerius, vizų ir leidimo apsigyventi kortelių trečiųjų šalių piliečių šeimos nariams išdavimas ir apsaugos priemonės nuo išsiuntimo. Septynių iš dvylikos pradėtų pažeidimų tyrimo procedūrų atvejais Komisija atitinkamoms valstybėms narėms nusiuntė pagrįstą nuomonę, kuri yra paskutinis veiksmas prieš klausimą perduodant ES Teisingumo Teismui. Išsamus vertinimas pateiktas 2011–2013 m. ataskaitoje dėl pažangos siekiant veiksmingos ES pilietybės (Ataskaita pagal SESV 25 straipsnį), pateiktoje su 2013 m. ES pilietybės ataskaita.

2013 m. balandžio 26 d. Komisija pasiūlė **direktyvą, kuria užtikrinama, kad darbuotojai galėtų lengviau naudotis laisvo darbuotojų judėjimo teisėmis ES**¹⁰⁹. Šiuo pasiūlymu siekiama veiksmingiau užtikrinti darbuotojų laisvo judėjimo teises ir užkirsti kelią diskriminacijai dėl pilietybės. Valstybių narių visų pirma bus reikalaujama įsteigti nacionalines įstaigas, teikiančias informaciją apie mobiliųjų ES darbuotojų teises ir padėsiančias patiriantiesiems diskriminaciją dėl pilietybės. Be to, valstybės narės privalo mobiliesiems ES darbuotojams, manantiems, kad jie patyrė diskriminaciją, nacionaliniu lygiu numatyti veiksmingas kompensacijos priemones ir užtikrinti, kad asociacijos bei organizacijos, pvz., profesinės sąjungos ir nevyriausybinių organizacijų, taikant administracines ar teisines procedūras galėtų dalyvauti ES darbuotojų migrantų, kurie patiria diskriminaciją, vardu arba juos paremdamos.

Siekdama ES piliečius išsamiau supažindinti su jų teise laisvai judėti ir gyventi ES bei norėdama užtikrinti lengvą prieigą prie informacijos apie šią teisę 2010 m. Komisija paprastą ir skaitytojui lengvai suprantamą informaciją apie taikomas ES taisykles ir galimybes pasinaudoti šia teise paskelbė **specialiame portale „Your Europe“**¹¹⁰, kuriame taip pat galima naudotis asmeninės pagalbos paslauga, o 2012 m. išleido brošiūrą „Your Europe- Your Rights“¹¹¹. Be to, 2013 m. Komisija paskelbė atnaujintą ES piliečiams skirtą vadovą dėl ES piliečių laisvės judėti ir gyventi Europoje; jame skaitytojui patogiu būdu išvardytos teisės ir galimybės, atsiveriančios pasinaudojus šiomis teisėmis¹¹².

16 veiksmas

Siekdama padėti Europoje iš vienos vietos į kitą besikeliantiems piliečiams naudotis savo socialinio draudimo teisėmis Komisija kuria *Elektroninių socialinės apsaugos informacijos mainų* (EESSI) sistemą, t. y. IT sistemą, turinčią padėti socialinio draudimo įstaigoms visoje

¹⁰⁹ Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių siekiant palengvinti naudojimąsi darbuotojų teisėmis, suteiktomis atsižvelgiant į darbuotojų judėjimo laisvę, pasiūlymas, COM(2013) 236.

¹¹⁰ http://europa.eu/youreurope/citizens/residence/index_lt.htm

¹¹¹ <http://bookshop.europa.eu/lt/j-s-europa-j-s-teis-s-pbKM3212120/>

¹¹² <http://bookshop.europa.eu/lt/laisv-jud-ti-ir-gyventi-europoje-pbNE3210299/>

ES greičiau ir saugiau keistis informacija. Naudodamasi šia sistema nacionalinės socialinio draudimo įstaigos keičiasi nustatytos struktūros elektroniniais dokumentais, vadinasi, informacijos mainams nereikalingi popieriniai dokumentai. Ši sistema ypač naudinga piliečiams, nes šiuo atveju įmanoma geriau tvarkyti ir greičiau apskaičiuoti bei išmokėti socialinio draudimo išmokas ir nagrinėjant paraiškas sumažinti klaidų skaičių.

Komisija ir valstybės narės šiuo metu kuria centrinę sistemą ir toliau savo pastangas numato telkti teikdamos paramą nacionalinėms socialinio draudimo įstaigoms, kad jos pasiruoštų dirbti elektroninėje aplinkoje.

17, 18, 19 ir 20 veiksmai. Kliūčių piliečiams naudotis politinėmis teisėmis šalinimas

Iniciatyvos, kurių, siekdama pašalinti kliūtis, kylančias ES Parlamento rinkimuose norintiems dalyvauti ES piliečiams, ėmėsi Komisija, išdėstytos 2013 m. kovo 12 d. Komisijos komunikate „*Pasiruošimas 2014 m. Europos Parlamento rinkimams: Tolesnis demokratiškumo ir sklandumo didinimas*“¹¹³, o jų santrauka pateikta 2010–2013 m. ataskaitoje dėl pažangos užtikrinant veiksmingą ES pilietybę (ataskaita pagal SESV 25 straipsnį), kuri pridėta prie 2013 m. ES pilietybės ataskaitos.

Šiame skirsnyje pateikiama sprendžiant kitus du 2010 m. ES pilietybės ataskaitoje iškeltus klausimus užtikrintos pažangos santrauka.

Pirma, kaip skelbta **18 veiksmo** aprašyme, Komisija vykdė **griežtą vykdymo užtikrinimo politiką**, siekdama užtikrinti, kad visos valstybės narės leistų kitų ES valstybių piliečiams **steigti politines partijas ar tapti jų nariais**. Pagal nediskriminavimo dėl pilietybės principą privaloma ne tik oficialiai atsisakyti taikyti pilietybės reikalavimą kaip sąlygą Sąjungos piliečiams, pageidaujantiems būti kandidatais ar balsuoti savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose, tačiau taip pat draudžiama nustatyti bet kokias priemones, kuriomis piliečiams būtų užkertamas kelias naudotis šia teise vienodomis sąlygomis, kaip nustatyta Sutartyje.

Draudimas ne Sąjungos piliečiams tapti politinės partijos nariais užkerta jiems kelią naudotis pagrindine politinio dalyvavimo priemone, ypač vykstant rinkimams, ir, palyginti su kitais piliečiais, taip pat mažina šių piliečių galimybes būti išrinktiems. Komisija ėmėsi veiksmų prieš septynias valstybes nares; keturiais atvejais buvo pateikti reikiami paaiškinimai ir klausimas buvo išspręstas.

Antra, kaip nurodyta **20 veiksmo**, 2011 m. Komisija pradėjo politinį dialogą su tomis valstybėmis narėmis, kurių piliečiai gali netekti politinių teisių savo kilmės šalyje (jiems atimama balsavimo teisė), jeigu tam tikrą laikotarpį jie yra gyvenę kitoje valstybėje narėje. Siekta nustatyti pasirinktis, kuriomis būtų užtikrinama, kad ES piliečiams nebūtų atimama galimybė dalyvauti nacionaliniuose rinkimuose bet kokioje šalyje, jeigu šie piliečiai pasinaudotų savo teise laisvai judėti. Komisija visų pirma raštus siuntė atitinkamoms valstybėms narėms ir išdėstė savo požiūrį bei ragino jas prisidėti svarstant šiuos klausimus. Atsakymuose buvo pateikti paaiškinimai apie galiojančius teisės aktus ir politikos sritis bei susijusius svarstymus nacionaliniu lygiu. Vykstant šiam dialogui paaiškėjo būtinybė ieškoti tinkamesnių būdų, kuriuos naudojant būtų skatinamas piliečių dalyvavimas visų lygių ES demokratiname gyvenime, kaip paaiškinta toliau ir vykdytina 12 veiksmu, paskelbtu šioje pilietybės ataskaitoje.

21 ir 22 veiksmai. Lengvai prieinamos informacijos piliečiams apie jų ES teises teikimas

21 veiksmas

¹¹³ COM(2013) 126.

Per pastaruosius trejus metus Komisija stengėsi **glaudžiau susieti „Europe Direct“ tarnybas – kontaktinį centrą „Europe Direct“ ir apie 450 „Europe Direct“ informacinių centrų tinklą bei interneto portalą „Your Europe-Citizens“** siekiant piliečiams sukurti **daugiakalbę ir daugiakanalę informacijos pateikimo platformą**: prieinamą internetu, telefonu, el. paštu ir asmeniškai.

Portalas „Your Europe“ buvo **visiškai pertvarkytas** ir šiuo metu jame galima rasti **vartotojams patogiai pateikiamą praktinę informaciją** 22 kalbomis apie ES teises ir nacionalines jų įgyvendinimo taisykles, kurios apibūdinamos vartotojui svarbiu požiūriu; jeigu lankytoji būtina speciali rekomendacija, jis nukreipiamas į atitinkamas pagalbos ir paramos tarnybas (pvz., „Europe Direct“, „Your Europe Advice“, SOLVIT, EURES, ECC-Net). Portalo tobulinimas nesiliauja visų pirma glaudžiau bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, siekiant užtikrinti šaliai būdingos informacijos apie ES piliečių teises prieinamumą (pvz., nacionalinių valdžios institucijų kontaktai, naudojimosi specialiomis procedūromis vadovas arba pateiktini dokumentai norint pasinaudoti ES teisėmis ir informacija apie susijusias nacionalines taisykles, pvz., galiojančias perkant nekilnojamąjį turtą). Be to, Komisija ketina išplėsti SOLVIT galimybes ir didinti jo prieinamumą internete ir kitomis priemonėmis.

2011–2012 m. 450 „Europe Direct“ informacinių centrų visose valstybėse narėse buvo **išsamiai informuoti**, kaip juose pateiktina „Your Europe-Citizens“ portalo medžiaga ir kaip šią medžiagą naudoti, kad piliečiai būtų tinkamai informuojami. **2013–2017 m. naujo „Europe Direct“ tinklo užduotys buvo apibrėžtos** aiškiai nurodant, kad informaciniai centrai yra pagrindiniai „vieno langelio“ paslaugų partneriai ir kad šis tinklas teikia informaciją apie ES ir šiuo tikslu piliečiams užtikrina prieigą prie atitinkamos „Your Europe“ medžiagos.

Be to, Komisija **stengėsi kuo daugiau europiečių informuoti apie „Europe Direct“ ir „Your Europe“** – vieno langelio pagrindines piliečiams skirtas svetaines, kuriose pateikiama informacija apie ES teises. Komisijai ėmusių veiksmų informuoti piliečius, **2012 m., palyginti su 2011 m., „Europe Direct“ kontaktų centrui buvo pateikta 20 % daugiau paklausimų. „Your Europe“ taip pat sulaukė gerokai didesnio lankytojų skaičiaus (2012 m. ją aplankė beveik 4,3 mln. lankytojų, palyginti su 2,4 mln. 2011 m. ir 1,5 mln. 2010 m.).** Neseniai atliktais tyrimais buvo patvirtintas didelis lankytojų pasitenkinimas šiomis svetainėmis: 70 % lankytojų susirado bent dalį informacijos, kurios jie ieškojo, o 93 % portalo lankytojų jį įvertino patenkinamai arba geriau¹¹⁴.

22 veiksmas

Užsitikrinus Komisijos atstovybių ES šalyse paramą ir su jomis bendradarbiaujant **„Europe Direct“ informaciniai centrai tampa svarbiomis informavimo priemonėmis apie ES teises vietos, regiono ir nacionaliniu lygiu.** Siekdamos piliečiams pasiūlyti asmeninio pobūdžio rekomendacijas teisiniais klausimais atstovybės taip pat ėmėsi glaudžiau bendradarbiauti su „Your Europe Advice“.

„Europe Direct“ informaciniai centrai šiuo metu veikia kaip **pagrindiniai informacijos pateikimo centrai** vietos lygiu: juose pateikiami atsakymai vietos auditorijai arba piliečiai nukreipiami į temines ES informacijos tarnybas ir nacionalines institucijas. 2012 m. buvo

¹¹⁴ Nuo 2012 m. gruodžio 18 d. iki 2013 m. vasario 1 d. atliktos suinteresuotųjų šalių apklausos išvados siekiant įvertinti „Your Europe“ svarbumą ir naudingumą po šios svetainės pertvarkymo 2009 m. ir lankytojų apklausos naudojant išskleidžiamąją apklausos formą išvados; ši apklausa 2013 m. sausio ir vasario mėn. atlikta tiesiogiai portale siekiant daugiau sužinoti apie lankytojų profilį ir jų pasitenkinimą portalu.

sukurtas automatinis informacijos pateikimo kanalas siekiant tinklą sujungti su Briuselyje veikiančiu „Europe Direct“ kontaktiniu centru. Naudodamasis šiuo kanalu kiekvienas „Europe Direct“ informacinis vietos centras piliečių vardu gali tiesiogiai pateikti paklausimus kontaktiniam centrui.

Tęsdama savo darbą, kuriuo supaprastinama prieiga prie piliečiams būtinos informacijos apie naudojimąsi jų ES teisėmis, **Komisija šiuo metu rengia „visur galima kreiptis“ politiką**, t. y. vientisąsias „Europe Direct“ jungtis su teminės ES informacijos teikėjais, kad atsakymus į piliečių paklausimus visada pateiktų reikiamas atsakovas nepaisant paklausimo pateikimo vietos.

Komisijos atstovybės valstybėse narėse piliečių teisių atžvilgiu imasi įvairių informavimo ir konkrečių veiksmų, skirtų tam tikrai temai, ar bendresnio pobūdžio kampanijų, ir naudojamosi įvairiomis pranešimų perdavimo priemonėmis **taip pat aktyviai platina informaciją apie Europos piliečių iniciatyvą**. 2012 m. „Europe Direct“ kontaktinis centras tapo pagrindiniu ryšių centru, teikiančiu informaciją apie Europos piliečių iniciatyvą.

23, 24 ir 25 veiksmai. Piliečių informavimas apie ES pilietybę ir su šiuo statusu susijusias teises

23 veiksmas

Remdamiesi Komijos pasiūlymu Taryba ir Europos Parlamentas 2013 metus paskelbė **Europos piliečių metais**¹¹⁵. Įgyvendinant Europos piliečių metų (www.europa.eu/citizens-2013) priemones ketinama Sąjungos piliečius supažindinti su jų ES teisėmis, politikos sritimis ir vykdomomis programomis, kuriomis siekiama užtikrinti naudojimąsi šiomis teisėmis ir paskatinti svarstymus apie Sąjungos politikos sritis bei aktyvesnę demokratinę piliečių dalyvavimą vykdant Sąjungos politiką.

Europos piliečių metai suteikia daug galimybių Europos piliečiams aptarti šiuos svarbius klausimus. Siekdama Europiečių metų tikslų Komisija glaudžiai bendradarbiauja su daugeliu suinteresuotųjų šalių, institucijų ir suinteresuotųjų subjektų, kurie visi yra svarbūs didinamąjį poveikį užtikrinantys veiksniai siekiant užtikrinti, kad Europos metų pranešimai galėtų būti perduodami vietos lygiu.

Be to, Komisijos administruojama septintoji bendroji mokslinių tyrimų programa, socialinių bei ekonomikos mokslų ir humanitarinių mokslų programa (SSH) skirta veiklos sričiai „Piliečiai Europos Sąjungoje“. Šios srities moksliniais tyrimais siekiama plačiau skleisti žinias apie ES pilietybę, skelbti mokslinių tyrimų rezultatus ir juos pateikti akademiniams bendruomenėms, politikos formuotojams, pilietinės visuomenės organizacijoms ir platesniems visuomenės sluoksniams. Komisija skyrė lėšų įvairiems daugiadalykiams mokslinių tyrimų projektams, kuriais visų pirma sprendžiami su demokratinės atsakomybės formavimu ir ES piliečių dalyvavimu susiję klausimai¹¹⁶.

24 veiksmas

2011 m. lapkričio 15 d. ir 2011 m. gruodžio 14 d. Komisija pateikė **Pasiūlymus dėl būsimų teisių ir pilietybės programų**¹¹⁷ bei būsimų „Europa piliečiams“ programų¹¹⁸. Abiem

¹¹⁵ 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1093/2012/ES dėl Europos piliečių metų (2013 m.) (OL L 325, p. 1).

¹¹⁶ Apžvalga pateikta http://ec.europa.eu/research/social-sciences/research_en.html

¹¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma 2014–2020 m. teisių ir pilietybės programa, pasiūlymas, COM(2011) 758.

¹¹⁸ Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma 2014–2020 m. laikotarpio programa „Europa piliečiams“, pasiūlymas, COM(2011) 884.

šiais pasiūlymais siekiama **nuosekliai ir susietai užtikrinti finansinę paramą ES pilietybei**. Teisių ir pilietybės programoje visų pirma nagrinėjamos su ES pilietybe susijusios teisės, o vykdant „Europa piliečiams“ programą piliečiai būtų skatinami dalyvauti Sąjungos demokratiname gyvenime. Programos papildo viena kitą ir šiuo atveju panaudojama sąveika bei išvengiama pasikartojimo.

Rengdama šiuos pasiūlymus Komisija visų pirma siekė paprastumo ir racionalumo¹¹⁹. Todėl šios programos yra deramai suderintos su finansiniu reglamentu, t. y. programoms iš esmės taikomos tos pačios pagrindinės taisyklės ir šioms programoms įmanoma taikyti į naują finansinį reglamentą įtrauktas supaprastintas dalis.

25 veiksmas

Siekiant užtikrinti, kad būtų pateikiami su Europos klausimais susiję aukštos kokybės pranešimai ir išsamesnė informacija, **2011 m. pavasarį „Euronews“ ėmė transliuoti naujas programas, o 2011 m. birželio 14 d. Briuselyje buvo įsteigta nauja studija**. Todėl imta išsamiau ir aktualiau nušviesti su ES susijusius klausimus, įskaitant daugiau svarstymų ir interviu bei programų, kuriose dalyvauja piliečiai. Be to, Komisija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su „Euronews“, todėl dabar atsirado galimybė ilgesniu laikotarpiu užtikrinti paramą minėtoms iniciatyvoms.

¹¹⁹ Žr. 2012 m. vasario 8 d. Komisijos komunikatą „2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos (DFP) paprastinimo darbotvarkė“, COM(2012) 42, ir 2012 m. rugsėjo 20 d. komunikatą „Pirmoji 2014–2020 m. daugiamečių finansinės programos paprastinimo rezultatų suvestinė“, COM(2012) 531.

2 PRIEDAS. Dvylika naujų pagrindinių priemonių ES piliečių gyvenimui pagerinti

1. Komisija numato siūlyti persvarstyti socialinio draudimo koordinavimo reglamentą ir nagrinėti, ar įmanoma pailginti šiuo metu nustatytą bedarbio pašalpos perkėlimo trijų mėnesių laikotarpį, kad piliečiams būtų lengviau darbo ieškoti kitoje ES šalyje. Komisija ragina valstybes nares naudotis visomis dabartinėmis taisyklėmis ir darbo ieškantiems asmenims suteikti galimybę bedarbio pašalpą gauti ne ilgiau negu šešis mėnesius, jeigu šie asmenys darbo ieško kitoje valstybėje narėje.
2. Siekdama padėti jauniems ES piliečiams ugdyti savo įgūdžius ir įsitraukti į darbo rinką Komisija 2013 m. numato parengti mokomosios praktikos kokybės vertinimo sistemą. 2013 m. Komisija taip pat ketina pateikti iniciatyvą modernizuoti EURES siekiant padidinti jos svarbą ir poveikį nacionalinėms užimtumo tarnyboms bei pagerinti darbo jėgos judumo koordinavimą ES. Komisija, be EURES pertvarkos, numato įgyvendinti bandomąją iniciatyvą siekiant pagerinti informacijos apie mokomąsias praktikas ir gamybinės stažuotes kitose ES šalyse mainus naudojantis EURES sistema.
3. 2013 m. ir 2014 m. Komisija numato pateikti pasiūlymus, kaip šalinti kitoje, ne gimtojoje, ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams ir jų šeimų nariams išskylančias kliūtis norint gauti valstybių narių išduodamus tapatybės ir teisę gyventi patvirtinančius dokumentus, įskaitant pasirenkamuosius vienodos formos Europos piliečių dokumentus, jeigu tokie išduodami.
4. 2013 m. Komisija ketina įgyvendinti iniciatyvą, kad susiklosčius tarpvalstybinėms situacijoms būtų skatinama taikyti gerąją patirtį ir užtikrinti tinkamą ES teisės taikymą, kad persikeliantiems į kitas valstybes ar jose veiklą vykdančioms Europos piliečiams būtų lengviau spręsti su skirtingais taisyklių rinkiniais susijusius klausimus, o ypač išvengti dvigubo apmokestinimo.
5. Tęsdama savo veiklą siekiant didinti ES piliečių saugą keliuose Komisija 2014 m. ketina imtis veiksmų siekiant sukurti elektroninę „transporto priemonės informacijos platformą“ ir taip palengvinti techninės apžiūros pažymų pripažinimą, kad piliečiai savo automobiliais galėtų lengviau ir saugiau keliauti į kitą ES šalį.
6. Komisija ketina palengvinti neįgaliesiems galimybę naudotis judėjimo laisve ES ir šiuo tikslu 2014 m. numato parengti abipusiškai pripažįstamą ES neįgaliojo kortelę siekiant suteikti neįgaliesiems galimybę užsitikrinti vienodas prieigos sąlygas ES naudojantis tam tikromis lengvatomis (daugiausia transporto, turizmo, kultūros ir laisvalaikio srityse).
7. Iki 2013 m. pabaigos Komisija pateiks teisinių priemonių paketą siekiant dar veiksmingiau užtikrinti piliečių procesines teises, jeigu baudžiamosiose bylose jiems pareiškiama įtarimai arba jie apkaltinami, visų pirma atsižvelgiant į ypatingą vaikų ir pažeidžiamų piliečių padėtį.
8. Komisija iki 2013 m. pabaigos persvarstys Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą siekiant palengvinti su apsipirkimu kitoje ES šalyje susijusių ginčų sprendimą.
9. Glaudžiai bendradarbiaudama su nacionaliniais vykdomą užtikrinančiais pareigūnais ir atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis Komisija iki 2014 m. pavasario numato parengti internete pateiktinų pagrindinių reikalavimų modelį, kad informacija apie skaitmeninius produktus būtų aiškesnė ir lengviau palyginama. Be to, iki 2014 m. pavasario Komisija ketina pradėti visą ES aprėpiančią specialią informavimo kampaniją apie vartotojų teises.

10. Komisija imasi veiksmų, siekdama užtikrinti, kad vietos administracijos pareigūnams būtų suteiktos priemonės, leidžiančios jiems tinkamai susipažinti su ES piliečių laisvo judėjimo teisėmis.
11. 2013 m. Komisija ketina suteikti piliečiams galimybę aiškiau ir lengviau susižinoti, kur kreiptis siekiant užsitikrinti savo teises, ir šiuo tikslu pagrindinėje svetainėje „Europa“ pateikti vartotojams pritaikytas gaires.
12. Komisija:
 - skatina ES piliečius nuosekliau domėtis savo ES pilietybės teisėmis ir ypač rinkimų teisėmis, ir šiuo tikslu ketina 2014 m. gegužės mėn. Europos dieną išleisti vadovą, kuriame aiškia ir paprasta kalba būtų išdėstytos ES piliečių teisės;
 - pateikia rekomendacijas, kuriose siūlomi veiksmingi būdai suteikti kitoje ES šalyje gyvenantiems ES piliečiams galimybes visapusiškai dalyvauti ES demokratiname gyvenime, ir šiuo tikslu užtikrinti jų teisę balsuoti savo kilmės šalies nacionaliniuose rinkimuose; ir
 - 2013 m. nagrinėja Europos viešosios erdvės stiprinimo ir plėtros būdus remiantis nacionalinėmis ir Europos struktūromis siekiant pašalinti dabartinį viešosios nuomonės pasiskirstymą pagal nacionalines sienas.